

Ціна 2.50 дол.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

VOL XXXVIII

СІЧЕНЬ — 1987 — JANUARY

№ 443

НОВИ ДНІ

A Ukrainian Monthly published every month
except August by the Nowi Dni Co. Ltd.
in Toronto, Ont., Canada

НОВИ ДНІ

P.O.Box 130
ETOBICOKE, ONT., CANADA
M9C 4V2

Editor-in-Chief: M. Dalney

Second Class Mail Registration Number 1668
International Standard Serial Number ISSN 0048-1017

1 YEAR SUBSCRIPTION — РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:

CANADA: Can. dol. 20.00 кан. дол.
U.S.A.: U.S. dol. 18.00 амер. дол.

OVERSEAS — ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ

U.S. dol. 18.00 амер. дол.
Avio — U.S. dol. 30.00 амер. дол.
or equivalent — або рівновартість

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

AUSTRALIA — АВСТРАЛІЯ:

Mr. Z. Steciuk, 10 Bates Court
Jacana 3047, Vic. Australia
Mr. A. Komar, 62 Cullford Ave.,
Klemzig 5087, S.A. Australia

GR. BRITAIN — ВЕЛ. БРИТАНІЯ:

Mr. A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England

U.S.A. — СПОЛ. ШТ. АМЕРИКИ:

Чикаго і околиці:

Mr. D. Hrushetsky, 2635 Spruce Street
River Grove, Ill. 60171, USA

Філадельфія і околиці:

Mr. S. Jewsevsykyj, 420 Woodhaven Place,
Philadelphia, Pa. 19116, USA

Бостон і околиці:

Mrs. L. Dijak, 115 Connell Dr.
Stoughton, Mass., 02072, USA

CANADA — КАНАДА:

Тандер Бей:

Mr. P. Swrydenko, 133 Bethune Street
Thunder Bay "F", Ont. P7C 2G4

Засновник і редактор 1950-1969 П. К. Волиняк

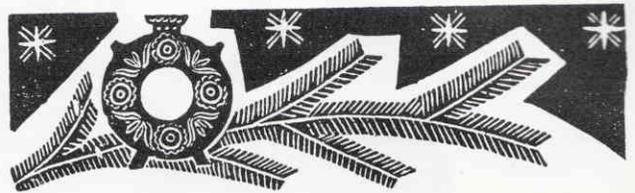
Видає Спілка „НОВИ ДНІ“ з обм. відповідальністю

Мар'ян Дальний — головний редактор

Редколегія: Лл. Бондарчук, Тоня Горохович, Василь
Гришко, Дмитро Кислиця, Олексій Коновал

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Остап Гарнавський, І. Кмета-Ічнянський, Ю. Буряківець — ВІРШ...	1
В. Чапленко — ЧИЙ ЦЕ ЗЛОЧИН	2
Леся Богдуславець — ПОДОРОЖ НА ДАЛЕКУ ПІВНІЧ	6
Мар'ян Дальний — ТАК ДРУКУВАЛИСЬ „НАВОЇ ДЛЯ РОЗСТРІЛУ“	8
І. М. Бринза — АВСТРАЛІЯ НА ПОРОЗИ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТАСТРОФИ	9
Микола Котляр — ВІД КИЯ ДО ІГОРЯ	11
О-ко — УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ У ЧІКАГО	12
М. Косіковський — СУПЕРЕЧКИ ПРО АТЛАНТИДУ	13
Юлія Солод — АНТОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ	16
А. Глинин — УКРАЇНСЬКА ТЕМАТИКА В БЮЛЕТЕНЯХ РОСІЯН	18
Ігор Губаржевський — БОРОТЬБА НАВКОЛО УКРАЇНСЬКОЇ ЗАГАЛЬНОТЕХНІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В СРСР	20
О. Волох — ВСЕСВІТ І ЛЮДИНА	25
Іван Бабій — ГЕНЕТИЧНІ ХВОРОБИ	27
Михайло Доленко — ВІТАМІНИ ВЗИМКУ	28
Око — ГОЛОВА СКВУ В ЧІКАГО	30
Іван М. Чинченко — І ЩЕ ПРО НАЗИВАННЯ ПО БАТЬКОВІ	32

На першій обкладинці — ІВАН ЗОЛОТОУСТИЙ. Мозаїка
Софійського собору в Києві. XI ст.

• Передруки і переклади дозволені за поданням джерела. • Статті з поданими іменами авторів не конче висловлюють погляди редакції. • Незамовлених матеріалів редакція не повертає. • Редакція не відповідає за зміст платних оголошень і застерігає собі право виправляти і скорочувати надіслані матеріали.

Література, наука, мистецтво, суспільне життя

Остан ТАРНАВСЬКИЙ

ВІРШІ

з давньої теки, що припадає пилом півсторіччя

ЛИСТ

Ю.С.Н. Л-у

Читаю лист від друга із Сицилії.
Він пише, що небес прозора синь
із морем творить там затон один.
Загрожує лиш Етна цій ідилії.

Скелясті гори вилітають в простір,
на схилах розквітає виноград.
Оселі там, немов казковий сад,
де вілли при дорозі кличуть в гості.

А мешканці торгують, крадуть, п'ють,
забруднюючи чарівне Палермо.
І що ж, що це культур велика путь,
що йшла туди і більше не поверне?

Лиш вабить даль в незаймані простори —
безмежний шлях у всесвіт — сине море.

ГОЛОСІННЯ

Ах, кохана, як жаль, що проходять роки.
Чорна ніч давить серце, мов докір.
Мов у книжці листки, почорнілі листки,
дні листую важенні, глибокі.

Так не вернеться вже, так не буде вже знов.
Ах, красо молодих моїх років!
Мов картини з казок, наші мрії й любов
хтось укинув на смітник, у попіл.

Ген далеко шляхи запорошених дум.
Мое щастя далеко за мною.
Серед мурів німих залишився лиш сум,
мої дні зацвілили журбою.

Мою радість злодюга лукавий
вкрав із серця і смуток оставив.

1937

ЗІЗНАННЯ

Я покохав тебе у пізню осінь,
а в пізню осінь квіти не цвітуть.
Лиш вітер чорні хмари нам приносить
і в серце вносить смутку каламуть.

Які надії зродяться в цю пору,
коли будівлі плачуть по дощі,
і вулиць бруд знімається угору,
і чорні хмари, чорний сум в душі.

Та я не мрійник, що краси шукає,
хоч і трояндою тебе назвав.
Та сам не вірю і самий не знаю,
чи ти не та, яку я вже кохав.

1938

Це на весні було; і дні чудові,
і ясні зорі, і цвіли сади...
Де квіти ті, які цвіли б при тобі,
де зорі, що чарівніші, ніж ти.

Бо я тебе кохаю вже віддавна,
ще заки серце рвалося перший раз,
і щойно в пізню осінь угадав я,
що ти цвітеш трояндою щораз.

1938

**ЗРОБІТЬ ПРИЄМНІСТЬ І КОРИСНУ
ПОСЛУГУ СВОЇМ РІДНИМ ТА ПРИ-
ЯТЕЛЯМ, ПЕРЕДПЛАТІТЬ ДЛЯ НИХ
ЖУРНАЛ „НОВІ ДНІ“!**

РОЗДУМИ РІЗДВЯНІ...

(Октава)

Яка могутньоюжна пісні сила
 Мого народу! Гримів хор про Христа
 І Матір-Діву... Ясла,— мов на крилах...
 А „там“ — Неівльник — храм сумує там.
 Пророче, де ти, друже Даніїла?
 В Кремлі стань! Сміливо відкрий уста:
 „Про вас... Про суд РУКА на стіні пише...“
 Красою й гнівом наша пісня дише.
 1986

Філядельфія.

Юрій БУРЯКІВЕЦЬ

КАРПАТИ

Ви скажіть, засніжені Карпати,
 Хто дозволив лихові зрости?
 Нас втекло з неволі — небагато,
 Перепони змівши на путі.

І батьки й дівчатонька премилі
 Із походу ждуть нас з кожним днем ...
 Може ми насправді забарились,
 І голів своїх не донесем.

А відважним тільки б лиш здоров'я,
 Скорострілів і гранат дістать.
 Може нас жандарми переловлять,
 Так далеко від Дніпрових хат.

І над вечір в сутінках, базаром,
 За містечком хмурним і чужим,
 Поведуть на розстріл нас мадяри,
 І життя розвіється, як дим.

Так шуміте голосно Карпати,
 Хай смерічок шум — несе Дунай.
 Нас втекло з полону — небагато,
 Скільки ще не вернеться свій край.

1944

АРХИПЕНКІВСЬКІ ДНІ У ВАШІНГТОНІ

Від 16-го листопада до 16-го лютого 1987 р. триватиме у Вашингтонській галерії виставка творів славетного українського скульптора Олександра Архипенка, які є власністю Тель-авівського музею. Ця ювілейна колекція праць О. Архипенка була врятована колекціонером Еріхом Геріцом, який вислав її ще перед війною до Тель-Авіву, бо нацисти вважали твори Архипенка „декадентськими“ і нищили їх.

ЧИЙ ЦЕ ЗЛОЧИН?

(Мое наслідування І. Франка)

Коли до Галичини несподівано й швидко, як грім з ясного неба, вдерлися німці, а більшовики ще швидше від них утекли, мовляв, як крізь землю пішли, то шинкар Гершко Крамер у гуцульському селі И., безладно розкинутому над Черемошем, навіть зрадив. Адже за короткочасного перебування більшовиків він мусив був припинити своє „капіталістичне шинкарювання“. Правда, натомість йому обіцяли якусь „посаду“ в сільській „соціалістичній“ крамниці, але не встигли цього зробити. Та й що то за „посада“ могла бути, пхе! На кожного партійця оглядайся, щоб не подумали, що украв щось абощо. У своєму шинку він був сам собі пан... А в нього ж, у Гершка, була жінка Сура і п'ятеро дітей, — треба ж було з чогось жити... Ну, а німці, як це стало зразу всім відомо, приватної власності не забороняли...

Тим то по якомусь часі Гершко й вирішив свій шинок відновити. А для цього йому треба було передусім з'їздити до свого приятеля в не дуже близькому містечку N.N. Той приятель, на ймення Янкель, був посередником між гуральнею й шинкарями, як ті потребували горілки. Між іншим, більшовицькі вояки видуддили його попередній запас оковитої до краплі, як також загарбали й одного з двох, що він мав, коня, а другого він устиг приховати в недалекому лісі. Дві корови взяли в нього на м'ясо... А тепер йому було добре й те, що бідка двоколісна, якою він звичайно їздив до містечка N.N., випадково в нього залишилася.

Отож одного дня Гершко звелів своїй Сурці спекти йому на дорогу добру курку та й до курки дещо дати, бо дорога була далека, — раніш вечора він не міг повернутися. Самого себе він також причепурих: підстриг руду й густу, як просяний віночок, бороду, підкучерявив пейси, ярмулку новеньку наклав на голову. Треба ж було перед тим важливим приятелем у належному вигляді явитися! А що з його колишніх наймитів ще ні один „не зголосився“, то він мусив сам запрягти свою гніденьку шкапу в легеньку бідку. А як сів уже в неї, а Сурка з усіма дітьми стала поблизу, його виряджаючи, він суворо наказав своїй супутниці житя:

— Ти ж, Сурцю, дивись за дітьми! Не дуже їх пускай між хлопські дїтлахи, — хай між собою бавляться... А я привезу якогось гостинця... Вйо!

Він смикнув віжки й вимахнув батогом. Шкапа слухняно рушила з двору, а далі й вулицею потюпала.

Гершко глянув на небо, на якому сонце підбилося вже височенько і ніби підморгувало промінням на чистому, без жодної хмаринки небі. Це ж був кінець устояного літа, а до осінньої сльоти

було ще далеченько. Десь на узгір'ї, не близько від села ще на повну силу темнів зелений ліс. За селом шлях ще більше віддалився від того лісу, пішов трохи вниз, а потім рівною смугою простягся по рівнині. Тож Гершкова бідка котилася легенько, а Гершко шкапи навіть не поганяв, сама бігла, і він, її господар, тільки посвистував. Такої пори він інших кінних чи піших людей на шляху не зустрів, бачив тільки, як селяни забіч від шляху поралися на своїх прутах поля, користуючись також тим, що німці ... не були проти приватної власности...

Десь більше як на півдорозі між селом N. та містечком N.N. шлях, яким їхав Гершко, перетинала мала річечка, гірський потік, поблискуючи в своїм вузьким річищі відблисками вже майже опівденного сонця. Через річечку був маленький місточок, і Гершко його переїхав. А що оте „опівденне“ сонечко таки добре самого Гершка й його шкапину припікало, а понад берегами річечки росли кучеряві верби, утворюючи приємні холодки, то Гершко звернув із шляху, підіпхав під найбільшу з тих верб, яка спускала своє гілля, як коси, майже до самої течії гомінливої річечки. Тут він розпріг шкапу, щоб попаслась і напилася прохолодної водички, та й сам сів на м'якеньку, як подушечка, травичку, „підобідати“.

Ну, але довго „розкошувати“ під цією гостинною вербою Гершкові ніколи було: він не для цього вибрався в цю далеку дорогу. Отож він знову запряг шкапу — і незабаром, опівдні був уже в містечку N.N. Все в цьому містечку було йому добре знайоме — сірі, здебільша, непоказні будинки з парканчиками, біля яких подекуди паслися кури чи сиділи й гуси, а людей майже не видно було. Тільки в одному місці, де починалася бічна вулиця, (а він, Гершко, їхав широкою головною вулицею, підгуцикуючи на тряській бруківці), міг він мигцем кинути оком на трохи незвичайну для отієї звичайної для нього в цьому містечку дійсности „картину“: „український“ поліцай, що стояв до бруківки спиною, тримав на самім краю вулички гурток якихось людей, видимо, не пускаючи їх виходити з неї...

Більше й уважніше Гершкові до цього незвичайного „видовища“ в тихому провінційному містечку ніколи було приглядатись: йому швидше треба було доїхати до приятеля Янкеля, що жив також в одній із бічних вуличок, недалеко від центру, де було видно церкву. І він незабаром у тую бічну вулицю завернув. Ось і Янкелів будинок! Гов, тпру! Гершко спинив шкапу біля хвіртки в невисокому парканчику, що відгороджував від вулиці будинок і подвір'я багатой людини. З Янкеля ж був не просто шинкар, а шинкар над шинкарями! Хвіртка не була защеплена, і Гершко обережно зайшов до двору: у дворі ж могли бути собаки, які могли не знати, що приїхав господарів приятель. Але на превелике Гершкове здивування собак у дворі не було... А далі: що то таке? Гершко отерп усім тілом, а на голові його волосся аж ворухнуло ярмурку: двері Янкелового будинка були вперек забиті великою

дошкою! А в голові Гершкові шибнула думка: „Чи не в отій групі людей, яку „охороняв“ чи затримував „український“ поліцай, і Янкель уже опинився?“ Гершко мав добрий зір і тепер згадав, що в тих людей на головах були чи не жидівські ярмулки... Зробив окам'янілий спочатку Гершко рух — тикати звідси, з містечка! Відхилив хвіртку — і знов сховався за парканчик, бо здаля, мабуть, з головної вулиці завернувши, наближалось авто. І крізь щілину парканчика він побачив, крім шофера, ще німця „жовтяка“. тобто адміністративного службовця у рудій уніформі, а цією уніформою „адміністратори“ відрізнялися від німецьких вояків, що були в синювато-сірих уніформах. Про „жовтяків“ Гершко невиразно вже чув ще в селі...

Це була одна мить: авто появилось і зникло, а Гершко — на свою бідку та геть із містечка. І вже бічними вулицями, щоб обминути бачену групу...

На зворотній путі Гершко тільки ради своєї конячки зупинився на деякий час біля містка через річечку, під гостинною над нею вербою, — їй же, тій його шкапі, треба було відпочити, попастись, води напитись. Про свій відпочинок та й їжу Гершко вже не думав, — він тікав від того страшного, що побачив у містечку N.N.

А як конячка, на його думку, відпочила, він погнав її швидше, ніж раніш, як коли до містечка їхав. Але до свого села він доїхав надвечір уже, як сонце майже над ліс зсунулося і вже не пекло так, як удень...

І от тут сталося ще страшніше, — страшніше за те, що він тільки здогадно усвідомив був у містечку. Тільки-но він завернув із шляху на вулицю (їхав уже ходки), як углядив знайомого гуцула, який махнув йому рукою, щоб зупинився. Конячка стала, відчувши натягнуті віжки.

— Біда, Гершку! — мовив без привітаня гуцул, вийнявши для цього з рота люльку. — Твою жінку з дітьми забрали німці й повезли кудись...

— Як забрали?! — скрикнув несамовито, несвоїм голосом приголомшений Гершко.

— А так... Дивись, щоб і тебе...

Гуцул, очевидячки, вже боявся довго із жидом розмовляти, бо навіть оглянувшись, чи ніхто розмови не бачить, — більше нічого не сказав, тільки махнув невиразно рукою і швидко пішов геть...

— Ой вей мір! — скринув також майже пошепки Гершко. „Скрикнув“ — і не рушив із місця. А голова його швидко „запрацювала“, шукаючи виходу з... безвихідного становища. Що робити? Як бути? Йому було ясно, що їхати тепер до своєї хати, ба й показуватися в селі небезпечно. Але де подітись? Ну, де схватися?

І раптом у його голові мов блискавка свінула: поїде в ліс до своєї — не своєї сіножаті на широкій галявині, де є й певна будівля, що в ній можна тимчасово прихиститись, — оборіг із сіном. У всякому разі там можна, напевно, переночувати... І він сіпнув нервово віжками, махнув батоном і, круто повернувши бідку, скерував її в напрямку лісу не-

личким прослідком, майже стежною у траві. Ця стежка підіймалася тільки трошки нагору.

Сонце вже було цілком над лісом і ще трохи присвічувало куди їхати, хоч це його, сонцеве присвічування, могло комусь і Гершкову „втечу“ показати, — він цього боявся та заспокоївся аж тоді, коли бідка сховалася між стовбурами дерев, куди сонце „простромлювало“ зверху свої промені, як великі пальці.

Незабаром Гершко був уже біля оборогу. Він розпріг конячку, прив'язав її поводом до стовпа, і вона почала мирно хрумтати запашне сіно, нічого не знаючи про турботу свого власника, на галявині й у лісі було тихо, навіть пташиних голосів не було чути, тільки десь ізбоку клекотів Черемош, над яким у долині було розкинуте й село N. Ну, а це тепер для Гершка було й джерелом води для нього і для його шкапи.

Зголоднілий Гершко аж тепер вийняв свій запас і харчу і трохи підживився... Але ще перед такою „вечерею“ він зробив собі із сіна добре лігво та сідало й ото на цьому вже „вечеряв“. Після „вечері“ пішов до Черемоша знайомою йому стежною, зачерпнув води, холодної й приємної, пригорщею, а трохи пізніше повів туди й шкапину напоїти...

Але тепер треба сказати, чому цей оборіг, як та кож і сіножать були „його й не його.“ Був у нього, в Гершка, званий картома „годованець“ Дмитро Парашук. Це був старий гуцул, удівець бездітний, який, повдовівши пізно, не зміг удруге ожентись та й не давав собі ради в хатньому й польовому господарюванні. А що він у Гершковім шинку, як інші гуцули села N., був частим „гостем“, щоб чарку-другу випити, то Гершко якось йому, п'яньенькому, й запропонував записати на нього в заповіді все своє майно, в тому числі й ту сіножать, у якій він тепер „сховався“, а він Гершко до смерти його годуватиме й чарку горілки на його бажання даватиме. Парашук пристав на це, Гершко повіз його до нотаря в містечко N.N., і такий заповіт був зроблений. Парашук зажив відтоді, як кажуть, пнином діло, а Гершко користувався його сіножаттю, і отой оборіг побудували та сіна в нього щоліта накладали Гершкові наймити. Проте поки Дмитро був ще живий (а він, на жаль, був ще дебелий хлоп!) ця сіножать не була цілковито Гершковою власністю, — він міг нею лише користуватися...

Ну, а тепер, опинившись в такій, як сказано вище, скруті і вже повечерявши рештками курки, Гершко почав міркувати, як би цього свого „годованця“ використати. І, нарешті, надумав! Почекавши майже до півночі, він вирішив піти до Дмитра й запропонувати йому таку нову умову, на яку той, без сумніву, й без нотаря пристане. Так, була вже глупа північ, як Гершко звівся на ноги й погланув на свою шкапу, яка вже навстоячки спала (як сплять звичайно всі коні), а потім рушив „у дорогу“. А ця „дорога“ була вже не така далека, а як узяти на увагу те, що Дмитрова халупа була майже на краю села з боку лісу, то Гершкові не довелося

довго йти. Тільки поки він ішов у лісі, треба було уважати, щоб у темряві не виколоти ока якоюсь сухою гілочкою. А як він уже опинився на „чистому“ полі, то йому ще й зорі з високого неба присвічували. Унизу, на долині чорніли купи хат, і Гершко, орієнтуючись на них, досить швидко на вулиці села опинився та до Дмитрової халупи наблизився.

Було тихо в селі, ніде навіть якийсь собака спросоння не гавкне, і Гершко нечутно, як безтілесна тінь, до дверей Дмитрової хатки підійшов. Збоку від дверей було підсліпувате віконце, і він обереженько в теє віконце постукав. Раз, удруге... Ніякого відгуку! Тоді він злегка штовхнув ногою двері — і вони відчинилися. А Гершко згадав, що в Дмитра на дверях навіть дерев'яного засува не було. Та й чого йому, Дмитрові, шинкарському годованцеві, було боятися, як у нього вдома навіть харчів не було?

Увійшовши до хати й обережно в темряві роззираючись, Гершко побачив темну пляму того віконця, в яке знадвору стукав, а під тією „плямою“, на лаві, що була під тією стіною, — якусь іще темнішу купу. То був Дмитро, що, очевидно, спав так міцно, що не почув і стукання над самим його вухом.

Гершко торкнувся рукою за Дмитрову розкустрану голову — і той схопився, як опечений, скрикнувши:

— Ой, хто це?!

— Ша! — неголосно озвався Гершко. — Це, Дмитре, я... Гершко... Я стукав у вікно, але ти не почув...

— Гершко? А! — підвівся на своїм лігві Дмитро. — А звідки ти? Твоїх же забрала н!мці.

— Забрали, я знаю. А мене — ні. Так оце я до тебе... А через те, що я мушу переховуватись, мені треба поговорити... як із моїм... спільником чи що...

Дмитро розворушився, прочумався, а Гершко сів поряд із ним на лаві, і вони стали говорити. Власне, говорив Гершко, а Дмитро слухав. Він, Гершко, почав з того, що запропонував йому, Дмитрові, жити в його, Гершковій хаті, як, мовляв, спільник — і йому ніхто за це нічого не скаже...

— Там двері забиті дошкою, — поінформував його Дмитро.

— Забиті? Дошку можна відірвати...

Далі Гершко ще й пояснив це тим, що, мовляв коли він, Дмитро, в його хаті житиме, то вона збережеться, а так її всяка наволоч руйнуватиме — той дошку вкраде, той з паркана щось виламає. А за цю послугу він, Гершко, поверне йому все, що в заповіді сказано... Якщо, звичайно, Дмитро захоче... Бо німці не довго тут будуть, так, як і більшовики були. Польща має договір з Англією про оборону її незалежності, і десь, може, через якийсь місяць англійці нападуть на німців з моря і з повітря... Ну, а покищо йому, Гершкові, треба якось переховатися, і він уже знайшов де: в обо-

розі на його, Дмитровій, сіножаті. Треба тільки, щоб він, Дмитро, приносив йому туди їсти... Ще й тепер у його хаті, в коморі може щось із харчів бути... А крім того, кури, мабуть, бігають надворі, німці не могли б забрати... Їм треба ще тепер, серед ночі, коли всі сплять, піти до його хати, і вони вдвох, може, тую дошку з дверей зірвуть. А після цього Дмитро мав би піти з ним на сіножать і забрати шкапу... Скаже пізніше людям, що впіймав у лісі, блукала там...

Дмитро з цим згодився, і вони пішли до колишньої коршми та дошку з дверей, заклавши пакони з паркану, відірвали. Зайшли в середину і там, справді, знайшли дещо з їжі, а Гершко ще набрав собі й одягу та теплий ліжник для „постелі“ в оборозі. Після цього вони пішли на сіножать, звідки Дмитро приїхав ще вночі бідкою до цієї нової його хати...

Конячку Дмитро, за згодою Гершка, пізніше продав, щоб мати гроші, на купівлю собі й Гершкові харчів. Жити йому, Дмитрові, стало добре, спав на м'яких жидівських подушках, а харчі Гершкові він носив звичайно опівночі, та й то не щоночі, а коли треба (як у Гершка кінчались). А в основі цього всього було те, що обидва були зацікавлені в певному забезпеченні, а Дмитро ще й надіявся на те, що Гершко буде й далі його годувати, як англійці виженуть німців із Польщі... Тільки ж поки це мало статися, Гершкові в лісі не так солодко було: він мусив прислухатися до найменшого шелесту, розглядатися на всі боки.

А перед людьми свого села Дмитро виправдувався тим, що, мовляв, коли він — Гершків годованець, то має право в цьому колишньому шинку жити. Його старої халупи ніхто не займав, бо... в ній нічого було брати.

А тим часом минало літо і починалася „золота осінь“. Ночами Гершка вже не міг добре зігрівати ліжник, бо ночі ставали дедалі холодніші. Отож він і натякнув якось Дмитрові, чи не міг би він, Гершко, переховуватись у своїй хаті на горищі. Дмитрові це не дуже вподобалося (бо тоді б Гершко не тільки спав десь на горищі, а й утручався б у його „господарювання“), але він прямо Гершкові не відмовив, а сказав, що подивиться, як там його влаштувати, а тоді скаже й переведе його...

Але наступної ночі Дмитро прибіг до Гершка із страшною звісткою, яка дійшла до їхнього села: у сусіднім селі такого, як він, гуцула німці розстріляли разом із тим жидом, якого той переховував на горищі.

— Я прошу тебе, Гершку, шукай якоїсь іншої схованки, — сказав Дмитро, сам трусячись усім тілом (а було вже й холоденко цієї ночі), — а я боюся... На горище я вже тебе не візьму...

— Ой вей мір! — скрикнув перелякано й Гершко. — То вони й розстрілюють? А я думав, що тільки звозять до якихось таборів... Ой моя бідна Сурця... мої діточки! Чи вони ще живі?..

І сьози бризнули йому з очей...

— Нічого про них невідомо, — сказав Дмитро. — А ти, Гершечку, шукай якоїсь іншої схованки, бо я й тут боюся тебе тримати... Хтось може підглянути...

— Де я її знайду? — уже терпко відгукнувся Гершко, витираючи кулаком сльози, — Шукай ти, бо це й твій уже рятунок. Ти вже мене переховував, і як мене візьмуть, я муситиму сказати про це. Ми вже обидва тепер у небезпеці...

Дмитро уже цього не міг заперечити: і він уже заплутався в цю страшну справу! Замок, щось думаючи. І раптом згадав, що на тому боці, за Черемошем у лісі ж таки є покинута колиба, в якій навіть узимку дереворуби жили. Вона, тая колиба, далеченько від їхнього села, але за ніч він може Гершка переселити.

Отож так обидва й урадили. А наступної ночі, опівночі Гершко сам прийшов до своєї хати, де Дмитро приготував два оклунки з одягом та харчами. Один з цих оклунків узяв на плечі Дмитро, а другий, менший — Гершко. Дмитро мав у руках невелику ломаку, якою мав „промацувати“ дно Черемоша, як ітимуть у воді. А Гершко, виходячи з хати, поцілував одвірок сінешних дверей, прощаючись. Ніч була темна, хоч око виколі, тільки зорі з неба присвічували. А переходити Черемош можна було тільки недалеко від Гершкової корчми і через те званим „Гершковим бродом“. Увійшли босими ногами у холодну, як крига, прудку течію Черемоша. Дмитро, вищий і сильніший за Гершка, вів перед, „мацаючи“ ломакою дно. А Гершко йшов близько за ним, мало за очкур його штанів енхапаючись. Тільки ж і Дмитро обережно та помалу брів, особливо як увійшли в найглибшу цього броду течію, де вода сягала вище колін і де, зробивши помилково кілька ступнів униз за течією, можна було потрапити в глибшу воду, в таку де вода сягає по пояс і де течія була вже така, що найсильніший чоловік не вдержиться на ногах. А тоді прощайся із життям! Ухопить вода й понесе просто на кашичку, на величезне, гостре каміння, що його інженери динамітом розсаджували, а далі на ревучий гоц, — навіть кістки цілої в чоловіці не лишиться після такої мандрівки... Дмитро знав про цю небезпеку, про те, що, мовляв, „Черемош“ — не брат: жартувати не любить! Але саме тут у голові в нього шибнула думка: „Може виказати, що переховував... може виказати!..“

І він Дмитро, раптом обернувся та в нападі якоїсь майже непритомности турнув Гершка в тую „небезпеку.“ Гершко навіть крикнути не встиг, — зник під водою...

А Дмитро стояв, як закам'яніла тінь у нічній темряві, спершись на свою ломаку. Уже нічого не думав, тільки уста без його волі шепотіли: „Тепер не викаже... тепер не викаже“...

Коли опритомнів, помалу пішов назад туди, звідки вони почали були переходити Черемош...

Але чий це отак несподівано скоєний злочин?

Дмитрів Паращуків чи, може тих, чиї вояки були попідперізувані поясами з бляхами, на яких вбито Gott mit uns?

Примітка. Про випадок, що став темою оцього мого оповідання, мені оповіла моя дружина-коломиянка. Але через те, що я гуцульської дійсності не знаю, а річки Черемоша ніколи не бачив, я скористувався оповіданням І. Франка „Як Юра Шикманюк брів Черемош“, узявши з цього твору взаємлення жида-шинкаря з „годованцем“ та кілька речень, що в них І. Франко описує брід у цій бурхливій річці позмінювавши тільки дещо в мові. Тим я дав підзаголовок „Моє наслідування І. Франка“. Але сюжетно це мій самостійний твір.

В. Ч.

Леся БОГУСЛАВЕЦЬ

ПОДОРОЖ НА ДАЛЕКУ ПІВНІЧ

Нарешті, можемо гукнути „по конях“, час починати нашу мандрівку! Ще лунають останні телефонні дзвінки. Чоловікова мати приказує:

— Ви ж дивіться, буде те гасати по тих пралісах, щоб вас крокодили не зхламали!

А знайомі допитуються: „То ви таки справді їдете в Квінсланд, а всезнаючі люди подекували, що гайнете на Україну, а Квінсланд, мовляв, для обману!“ Запевняємо їх, що подорож наша стелиться до далекої, гарячої, екзотичної австралійської півночі. А на чужий роток не накладаєш платок. Кожне по собі судить.

Сідаємо, як годиться перед від'їздом. Просимо Всевишнього, щоб доглянув діток, маму, батька і коли ласка, дав нам безпечної дороги і сонця. Рушаємо. Надворі сіється дощ. До самого Лабо ми тікаємо від нього, а надвечір він нас наганяє. Від Морі практикуємо „стріптїз“, скидаємо всю теплу одіжку. Далі вже Квінсланд. В селищах хатки стоять на стовпчиках, півтора чи два метри над землею. Вікон у них багато: невеличкі тягнуться уздовж стін. Це все для прохолодження.

Сяє сонечко, проминули містечко, котимось по дорозі. По боках де-не-де лежать вбиті автами кенгури, біліє розсипана з троків бавовна. Цілий день кілометри за кілометрами сіро-рудий чагарник. Правду писав Тарас Григорович: „І тут степи і там степи, та тут не такі, руді — руді аж червоні, а там голубії...“ Худі корови і вівці. Край дороги пасуться, намагаються знайти трохи поживи. Ось через дорогу чимчикує собі їжачок. Щастя твоє, їжачок, що авт мало, можна тебе обминути.

Щоб розважитись уключаємо касету, аж три коробки їх набрали. І лине спів Патрожинського з оперети „Запорожець за Дунаєм“: „Тепер я турок не козак і в турка я повернувся“. А свнух його повчає „Скажеш Урхан побачиш султан, не скажеш Урхан, не побачиш султан“. Це ж і ми тут в Австралії свою власну „Січ“ заснували, мимоволі приходять на думку.

Помалу природа міняється, пішли лани афри-

канського проса і нарешті троща. Коло хат в люддей ростуть кущі із яскравими квітами. З кожним днем стає все тепліше. Як легко до цього звикнути.

Рокгемптон перше тропічне місто. Розкинулось по обидва боки гарної повноводної ріки. Завертаємо вбік і їдемо до Япун. Хочемо хоч одним оком глянути, що там за курорт японці для себе віддули. Гарний басейн, красиві будинки, кущі з екзотичними квітами, ресторан, все це, майже готове, чекає на туристів. Походили, поплямкали губами від захоплення й покотили далі побережжям до Емю Парку. Дорога над морем звивається, то вгору то вниз, мальнична, зелена. І не знаєш чи ти у Монако, чи в рідній Австралії. Оглянувши, повертаєм оглоблі на головну дорогу.

Подорозі минаємо крокодилячу фарму:

— Заїдемо, подивимось, може саме вечеряти їм дають, — підмовляю.

— Ні на обід, ні на вечерю мене до них не замашиш, — категорично заявляє коханий.

Проминаєм Мекай. Гарне, зелене місто. Центр цукрової трощі. Над дорогою турецький будинок із пів місяцем зверху. Панорама весь час міняється, — то сухий чагарник, то зелена троща. А скільки минаємо річечок. Від деяких лише назва лишилася, інші із широкими руслами, а води лиш трохи поблискує посередині.

— Це ж сухий сезон. Ось літо прийде, почнуть лити дощі, отоді завітайте, побачите, — інформують місцеві.

Поруч селища є музей. Інструменти там старі, фотографії тощо. Дивитесь як колись ліси рубали. Гарні були ліси. Тяжко було рубати, обтесувати. Все вручну, не те, що тепер техніка. А все ж, поміжкучеш і приходиш до висновку, що людина найбільш шкідлива істота на землі. Такі чудові ліси, стояли тисячоліттями, — ні, прийшли, понищили. І так скрізь: занечищують води, повітря, добираються вже до Всесвіту.

— А на базар в Куранду ви вже їздили? — запитують вас. — Ну, як же так, мусите, обов'язково. Він там кожної неділі і середи. А завтра ж неділя!

Їдемо зранку. Піднімаємось горами все вище і вище. Це вже Тайбеллендс, а по нашому Плоскогір'я. Тільки назва зрадлива, бо плоского тут нічого немає.

Звідси видно трощу в долині, далі Кенс і зелені гори навколо, вигріваються на сонечку, а підніжжям поспускалися до океану, прохолоджуються. Збоку по горі їде потяг. Теж до Куранди. Краєвиди з нього захоплюючі. Ще сто років тому прокладені рейки. Течуть з гір водоспади, а внизу, між скелями пробивається річка. Ну от ми вже й в Куранді! Правда ж гарна? Їдемо на базар, а то, чого доброго, нічого не зостанеться.

Тут наче на Сорочинськім ярмарку. Хто що може, те й продає: одіжину, взуття, череп'я, прикраси різні, садовину, городину і навіть морозиво!

Стою оглядаю відро, повне каміння з опалами.

— Ви полька?
— Ні українка, а ви якої національності?
— Та я жив і у Львові і в Харкові...
— Ну, то значить, ми земляки.
— Що ж ви, вибрали опали? — запитує.
— Вже й купила, дивіться!
— Та це ж звичайне каміння, обдурили вас!
— Невже... А он же синеньке...
— Коло опалу лежало, та й усе. Хочете допо-
можу вибирати.

Пішов, шушукається з власником. От бачите, як добре стрінути земляка. Свій, коли не допоможе, то скривиться і то легше...

А раз ви вже приїхали в Куранду, то варто оглянути всі околиці. Десь 95 тисяч років тому діяли тут вулкани. Утворились гори й долини. І лиш тисячу років тому закінчилась їхня діяльність. З деяких вулканів позривало верхи і у кратерах утворились озера. Один кратер такий глибочезний. Стіни стрімкі, скелясті, десь далеко блищить вода з ряскою. Глянеш, голова обертом іде і дух забиває. Мій милий лізе через бар'єр і каже, щоб його фотографувати.

Я в крик:

— Не смій, бо зомлію, буду гукати рятуйте, а увечорі мамі твоїй напишу, за твої витівки!

А скільки тут водоспадів! Де не обернешся, водоспад. І до кожного треба лізти, спускатися, фотографувати.

Колись, вся ця земля була вкрита тропічними лісами. А тепер лишилася лише в заповідниках. Що за ліси! Їдеш неначе в джунглях. Все сплелось, не розбереш, що до чого належить. І приходиться на думку давно забуте слово ПАРАЗИТ. Це колись так лаяли людей, що живуть за рахунок інших, а тут вам у лісі практична ілюстрація. Паразитів рослин в цьому лісі безліч. Є тоненькі, як павутинка, лиш листочки видно, інші, наче дротом, рядок біля рядочка обкрутили стовбур, ще інші, як мотузка, саме скручене, ще й попелось по дереві.

А монстера, та звичайна, що років двадцять хиріє в мене на веранді, побачили б ви які гімнастичні вправи виробляє вона тут. (Хоч не хоч подумаш, отак і деякі люди. Живе тихо, спокійне, до пори, до часу. а зміняться обставини і показує тоді свою „справжню натуру“). Вихопилась монстера на височезне дерево, обплела його вздовж і впоперек. А листища у неї які. Одним листком сміло вкритися можна. Чи не їх вживали в раю Адам і Єва?

Всякі є паразити: потайні, тягнуть сік із коріння, інші явно-славно причепилися зверху. Та один паразит викликає обурення: це давун фіга, стренглер фіг. Ця нахаба нападає на всіх фронтах. Своїм корінням і стовбуром обростає навколо дерева, востає у нього. І яке б воно не було велике, рано чи пізно, буде йому амба, задусить. Ось дивлюсь на таке дерево. Вже кора з нього де-не-де виглядає від цих „обіймів“. І мене просто „шляк трафляє“, і вигукую: — от паразит!

Ну от обгасали вже всі острови, ліси, озера, облизили всі водоспади, в що ж тепер?

— А тепер, можна нарешті і відпочити, ми ж для цього сюди приїхали, — каже мій благовірний і йде на пляж, який лише через дорогу. А ви, звичайно, за ним плентаєтесь. Лежите, засмажуєтесь на сонечку, В обід включаєте радіо. У Мельборні, кажуть, випав сніг, у Тасманії сніговії. А як же там дома сердешні перебувають? Йдете дзвонити.

— Як ви там, не замерзли, не засипало снігом? Холодно!

Співчуваєте, охкаєте, ахкаєте. „Ну нічого крип'їться. Допобачення“. І знову сунете на пляж. Бо сонечко добре припікає. Лізете в океан, прохолодитися. „Ти диви, вода з берегів виступає“, — жартує дороженький. Нічого, хай поговорить, коли не ліньки. Покупалися і знову на сонечко. Оце так зима!

А поруч по пляжі проходять різні фігури: чорні, тонесенькі, деякі майже у чім мати родила. А ви згадуєте морозива, тістечка і всі ласощі, що трощили за останні роки і прикриваєтесь рушником, щоб не попектись, пояснюєте. Все ж здаватися не можна. Треба просто міняти тактику.

— Що за фігури тепер пішли, — говорите вгolos. — От раніше фігури були! Скажім, на каритнах у Гоя та інших визначних малярів. Тілісті були тоді жіночки. Було на що подивитися! А тепер, ні тобі спереду ні ззаду, як дошки.

Чоловік слухає, на вус мотає, і задивляється на „дошки“.

Але всьому доброму врешті приходиться кінець, як каже австралійська приказка. Прийшов тиждень, другий, завтра вже й додому їдемо. Та, правду кажучи, і скучили вже за всіма. І поки можна байдики бити.

— Пішли пакуватися, — нагадуєте чоловікові. А він лежить і вухом не веде. Каже: „хочу увібрати у себе останні соняшні промені!“

— Та хіба ми на Сибір їдемо? — вигукую. — Та ж вертаємось у рідний Мельборн!

А самі думаєте: по радіо казали, що там зараз 10 ступнів тепла. Брр... Тяженько буде звикати, аж дрижаки беруть на саму згадку.

Передплачуйте й читайте український
місячник

„НАШ ГОЛОС“

з якого найбільше довідаєтесь про закуліси
українського громадського й політичного жит-
тя у США та в інших країнах поселення
українців. Річна передплата у США тільки сім
доларів; в інших країнах — 8 дол. Адреса:

OUR VOICE

P.O. Box Townley Br.
Union, N. J. 07083 USA

Мар'ян ДАЛЬНИЙ

ТАК ДРУКУВАЛИСЯ „НАБОЇ ДЛЯ РОЗСТРІЛУ“

(закінчення з попереднього числа)

Друкувати „Набої для розстрілу“ в „Нових Днях“ зважився я не зразу. Без перебільшення — це було найтяжче, а може й найважливіше рішення в моєму житті. Й допомогли мені в цьому рішенні не лиш колишні радянські в'язні, заарештовані „в справі СБУ“, але також — і то передусім — тодішні західноукраїнські та еміграційні петлюрівські і оунівські публіцисти, які писали в той час про процес над „Спілкою Визволення України“. Всі вони — від соціяліста Панаса Феденка до найправішого націоналіста Дмитра Донцова — заперечували існування підпільної антирадянської терористичної СБУ і вважали харківський процес за придуманий більшовиками засіб для знищення передової частини української інтелігенції, мозку української нації. До такого ж висновку прийшов у своїй книжці й Гелій Снегірьов, тож значних розходжень між ним і старою українською антикомуністичною еміграцією в цій справі не було.

Коли і як дійшло до того, що більшість сучасної нашої еміграції прийняла несвідомо більшовицьку інтерпретацію подій — це окрема тема, яка вимагає докладного дослідження.

У листопадовому числі „Нових Днів“ за 1978 рік, коли життя Гелія Снегірьова вже догоряло в тюрмі, з'явилась така нотатка:

„У „Нових Днях“ за липень-серпень м.р. була... коротка довідка про ув'язненого радянською владою й тяжко хворого українського письменника Гелія І. Снегірьова та довші уривки з передмови до його розвідки „Набої для розстрілу“. Тоді ж деякі українські еміграційні видавництва проголосили, що вкортці надрукують цю працю повним виданням. Від того часу минуло майже півтора року, на жаль, „Набої для розстрілу“ досі не вийшли і нам невідомо чи й коли вийдуть.“

Щоб не відтягати цієї справи в безконечність, ми починаємо друкувати „Набої для розстрілу“ в цьому числі „Нових Днів“ і маємо намір видати цей твір із усіма супровідними ілюстраціями якнайскоріше. Якщо ж якийсь інше українське видавництво друкує цю надзвичайної сили „бомбу“, то просимо повідомити нас... В такому випадку „Нові Дні“ відмовляться від дублювання і зайвої „конкуренції“, тим більше, що фонди наші досить обмежені“.

Через кілька місяців ми довідалися, що одне видавництво розкинуло вже вискладаний на лінотипні матеріал, бо побоялось „патріотичного бойкоту“, який не вгавав навіть після мученицької смерті Снегірьова. В такій атмосфері управа „Нових Днів“ також не відважилась позичити кільканадцять тисяч доларів, щоб видати „Набої для розстрілу“ окремою книжкою. Ми продовжували друкувати твір малими порціями в журналі півтора року.

У числі за липень-серпень 1980 року я писав: „У цьому числі „Нових Днів“ закінчуємо друкувати „Набої для розстрілу“ сл.п. Гелія Снегірьова. Признаюся, що я тричі уважно перечитав цей страшний документ-обвинувачення, заки рішився його друкувати...“

У цьому тяжкому рішенні багато допомогли нам колишні радянські політв'язні, які просили нічого не скорочувати... Тут складаю їм від редакції щире подяку за моральну підтримку. Хотів подякувати й керівникам еміграційної СБУ, бо чомусь думав, що український текст „Набоїв для розстрілу“, а зокрема мученицька смерть Гелія Снегірьова відкрили їм очі й вони припинили злобну кампанію проти цього твору й проти „Нових Днів“... Але вчора пошта принесла новий заклик почесних керівників СБУ на чужині, в якому читаємо таке:

„Запам'ятаймо, ЄДИНЕ на еміграції видання (що його контролює „хвильовистська мафія“), а це лєнінославні „Нові Дні“ в Канаді, ще й досьогодні брукує з продовженнями провокацію Снегірьова-КГБ проти СБУ й СУМ-у“...“

Це правда, на сором вільній українській пресі, що „Нові Дні“ досі єдині відважились надрукувати „Набої для розстрілу“. Але надрукували ми цей документ часу не тому що це „провокація Снегірьова-КГБ проти СБУ й СУМ-у“, як пишуть нині противники, а тому, що це найсильніше обвинувачення проти російської окупації України, проти ГПУ і цілої радянської системи. І треба звисока впасти на голову, щоб у чесному переконанні намагались робити з цього інший висновок.

У листах до редакції нас підтримало чимало читачів з різних середовищ. Було й кілька критичних листів, але вони були або невіддані, або з фіктивними підписами й адресами. Не тяжко догадатись, хто їх інспірував.

В грудні 1980 р., в дворіччя смерті Снегірьова, Петро й Зінаїда Григоренки та Надія Світлична звернулись до української громади з закликом уможливити видання дисидентської спадщини Гелія Снегірьова окремою книжкою. У різних країнах українського поселення створились групи прихильників цієї справи, а в квітні 1981 року оформився 40-членний Громадський комітет, заініційований і неофіційно очолений проф. Григорієм Костюком. Тоді ж створено й редакційну колегію в складі Олексія Веретенченка, Василя Гришка, Григорія Костюка і Надії Світличної, яку очолив Василь Гришко. Широку кампанію збирання пожертв і передплат

АВСТРАЛІЯ — НА ПОРОЗИ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТАСТРОФИ

на книжку розгорнула Фінансова комісія комітету, яку очолив Ілля Демиденко з США і Іван Дубилко в Канаді. Українська громада не піддалась нашептам демагогів і дуже щедро відгукнулася на заклик Громадського комітету. Основні фонди на видання книжки було зібрано скоро. Але редакційне опрацювання матеріалів йшло повільніше, бо жоден член редакційної колегії не міг всеціло присвятити свій час виданню книжки.

Мене кооптовано до складу редколегії тоді, коли виявилось, що книжка буде друкуватись у Торонто й відповідатимуть за її вихід великою мірою таки „Нові Дні“. Тож довелось мені ще раз повернутись до „Набоїв“, щоб прискіпити їх вихід книжкою.

„Нові Дні“ — це таке видавництво, що не має своєї друкарні, не має редакційного бюро, ані повсякчасного редактора, ані навіть секретарки не має. Воно є майже таким феноменом на еміграції, яким був Снегірьов на Україні. Тому справа складання і коректури затягнулися. До книжки не увійшли твори автора, друковані раніше в Києві (збірка оповідань „Літо повернеться“, повість „Чи мав я право“ й „Золотий бутс“). До книжки ввійшло переважно лиш те, що атвор створив у безмірно тяжких умовах за останні три роки свого дисидентства і свого життя.

В тяжких — дуже тяжких — умовах видавалася ця книжка. Щоб видати її бодай до п'ятиріччя мученицької смерти св. п. Гелія Снегірьова, ми не встигли зробити індексу.

Але ми видали „Набої для розстрілу“ так, як могли, бо вважаємо цю книгу за найважливішу з усіх дисидентських книг для тих, хто творить Україну сьогодні й хто творитиме її завтра. Бо книжка ця — за словами автора — „потрібна людям, бо в книжці моїй — правда, сама тільки правда!“ про грандіозний злочин окупаційної влади над українським народом.

За спізнений вихід книжки і навіть можливі помилки в ній не виправдуємось. Хай виправдуються ті, які мають свої друкарські і редакційні приміщення, мають штатних редакторів і коректорів, але злякалися видати цю книгу, пішовши на компроміс з правдою й зі своїм сумлінням. І кінчаю словами автора-мученика:

„...Простягаю вам, діти мої, ці сторінки для того, щоб ви пам'ятали, який важкий гріх батьків і дідів тяжіє над вами.

...Вам належить гріх той простити чи не простити. Знизати плечима — „ну, то й що?“ — або жажнутися й замислитись про те, який же слід того гріха у ваших душах.

Зокрема ж треба про це знати теперішньому голіві СЗСУ-Селянської Партії п. Юрієві Семенко-

Людям, котрі не цікавляться цим забутим континентом, тяжко уявити, чому і як доведено цю багату країну майже до катастрофічного стану.

Австралійський континент площею, майже до рівнює Європі, проте населення лише 15-мільйонів. Австралія має невичерпані поклади вугілля, залізної руди, олива, алюмінію, діамантів і т.д. Не бракує й нафти, не тільки для своїх потреб, а навіть для експорту. Треба взяти під увагу, що велика частина Австралії ще недосліджена. Але її сотні мільйонів овець, рогатої худоби, мільйони гектарів пшеницею і іншими культурними рослинами — ці багатства відомі. Австралія продає більше як на один більйон доларів лише пшениці. Від 50-их років Австралія мала запевнені ринки збутку. Отже, всі вигляди були, що в Австралії забезпечена на десятки, якщо не більше років.

Від 1951-го до 1972 р. при владі була коаліція ліберальної і національної партій. Безробіття майже непомітне 3% інфляції позичка грошей в обмежених рамках тож баланс між експортом і імпортом був майже нарівні.

Поза стихійними нещастями — циклоні, засухи й пожежі, в Австралії сильно вкорінилася хвороба страйків. Часто й густо страйки бувають безпідставні і цілком безглузді. „Помі дізіз“ імпортовано з Англії, де страйки довели країну де що гіршого занепаду.

В 1972 році до влади прийшли лейбористи. Відразу — почалась націоналізація і різного роду експерименти державного масштабу. Економіка почала занепадати, імпорт подвоївся, автоматично

ві, який в журнальчику „Українська Земля“ написав найогидніший і найбезвідповідальніший пасквіль проти замученого автора „Набоїв для розстрілу“ і проти видавців його літературної спадщини, не прочитавш уважно книжки й не замислившись над нею.

У видавництві „Нові Дні“ ще можна набути
книгу Гелія Снегірьова

„НАБОЇ ДЛЯ РОЗСТРІЛУ ТА ІНШІ ТВОРИ“

Книга в твердій оправі, має 492 сторінки й багато ілюстрацій. Ціна книги з пересилкою в Канаді 20 кан. доларів, в інших країнах — 20 амер. дол. Замовляйте книгу Г. Снегірьова не гаючись.

збільшилося безробіття, яке дійшло до шістот тисяч, інфляція піднеслася до 9-и%. Позичка грошей в міжнародних банках дійшла до 12-и більйонів, різниця між експортом і імпортом дійшла до 10-и більйонів дол. Власна економіка почала не тільки занепадати а й просто зникати. Фабрику за фабрикою почали закривати, без найменшого вигляду на відновлення,

К. Вітлем — прем'єр-міністр та його міністрства виглядали на клуб аматорів, котрі часто не розуміли простих речей. Зложивання ширились, як епідемія. Майже кожен міністр відвідав багато країн (з цілими родинами й подекілька разів). Дефіцит зростав не днями, а годинами. На запитання одного економіста, в який спосіб будуть сплачували закордонні борги — прем'єр без задумання відповів „будем друкувати гроші“. Ця заява була наскільки безвідповідальна, що як наслідок, на чергових виборах величезною більшістю голосів знову повернено до керма державою коаліцію лібералів і національної партії.

Не зважаючи, що до влади прийшли більш відповідальні люди із добрим наміром направити ситуацію, на жаль сплачувати величезні борги було не легко, а то й зовсім неможливо. Найголовніше — відновлено довір'я до держави. Однак це був період економічного занепаду цілому Заходу, і відчували його найслабші і найменші. — Австралія одна з перших. Індустріальна імперія світу. — Японія, наш близький сусід, купляла в Австралії дуже багато вугілля, залізної руди, м'ясо і все інше, що потрібувала, але в свою чергу вимагала „відкрити“ двері ширше для свого величезного експорту, від автомашин до годинників. Те ж саме і з червоним Китаєм. Такі країни, як Півд. Корея, Тайван мало купляють, зате їх дешевим експортом забиті ринки. За ними не відстають Гон-Конг і навіть маленьке Макао.

Висока платня австралійського робітника автоматично збільшує ціни виробів — конкуренція з азійськими державами буквально неможлива. Уряд Фрайзера довів до банкруцтва середнього підприємця — багатші ставали ще багатшими, а решта навпаки. Почалися масові і безперервні страйки, часто ціла країна буда майже спаралізованою. Для прикладу, в нашій Квінсланді майже три роки електростанції (вірніше, електрики, що там працюють) буквально тероризували весь штат. Клімат субтропічний і тропічний, охолодження приміщень цілком необхідне, а в багатопверхових будинках, ліфт обов'язковий, як повітря. Профспілки вимагають підвищення заробітної платні. Уряд логічно доводить, що навіть шпиталям вилучали електрику, як наслідок люди вмیرали на операційних столах і т.д. Очевидно це злочин, але профспілок просто бояться. Все ж таки уряд прийшов до висновку — треба діяти. Звільнили всіх електриків і набирали приватних, з умовою, що не будуть робити безглуздих страйків. Вже більше року люди живуть без страху, без потреби запасу свічок і т.д. Не подумайте, що я з цього радію, бо ж живемо в демократичній

країні, де право страйку оберігається законом, але не треба забувати, що демократія не анархія. Країна знову почала занепадати. Очевидно став надзвичайно динамічний, колишній лідер профспілок Боб Гок. За дуже короткий час він провів блискучу виборчу кампанію і легко виграв вибори. Але зміна уряду не є жадним ключем до вирішення усіх проблем. Не навчившись від своїх попередників як виправляти помилки, а головне їх не повторювати — почалися знову соціалістичні експерименти. Під час виборів обіцяли золоті гори і молочні річки. Хоч обіцянки виглядали звичайною фантазією, але в неї багато повірило, а найперше лейбористи самі. Пройшов рік і бухгалтерські книги тяжко збалансувати, міністр скарбу (трейжурі) як легкий вихід — позичає додаткових 13 більйонів доларів. Щоб сплачувати лише відсотки потрібно 11 більйонів річно. Австралія стала третьою країною після Бразилії і Аргентини по заборгованості.

20 років — це була країна „сонця щастя й добробуту“ — Тепер опинилася на порозі катастрофи. 20 років тому Австралія була на четвертому місці щодо рівня, тепер на 17-му. Економіка занепадає не днями, а годинами. Ціни ростуть астрономічно. Два роки тому авст. доляр дорівнював 1-08 US, тепер наш доляр дорівнює 0.608 US. Чергові вибори мали б бути в половині 1987 р., однак легко сподіватися непердбачених виборів. Якийсь вихід мусить бути знайдено, бо в противнім випадку наступних 20-25 років будуть не тільки тяжкими, а й просто катастрофічними.

І.М. Бринза

В Канаді лейбористи (нові демократи) не були при владі й не проводили своїх соціалістичних експериментів, але канадська економіка стоїть не набагато краще від австралійської. Будемо вдячні, якщо хтось з наших економістів-експертів напише популярну статтю про глибинні причини затяжної економічної кризи в сучасному світі. — Ред.

МЕНОНІТИ І УКРАЇНА

Катедра й Осередок Менонітських Студій при Вінніпегському університеті влаштувала в червні ц.р. конференцію для вшанування 200-ліття менонітського поселення в Україні.

Професор Павло Р. Магочий, керівник Катедри Українознавчих Студій в Торонто подав свої замітки до доповідей „Ставлення росіян до менонітських поселенців перед 1850 роком“ (доповідач проф. К. А. Папмель з Університету Західного Онтаріо) та „Маноніти в Україні, 1789-1943“ — доповідь д-ра Г. К. Еппа, директра Осредку Менонітських Студій.

В своєму слові професор Магочий звернувся до менонітських науковців із закликом розглядати досвід поселення менонітів в контексті не тільки російської, але й української історії. Він звернув також увагу на проблему ізоляції менонітів та на тенденцію деяких національних груп творити свій монополі на трагічні переживання й терпіння.

ВІД КИЯ ДО ІГОРЯ

(Давня Русь до введення християнства)

„Ось повісті минулих літ, звідкіля пішла Руська земля, хто в Києві став першим княжити і як викила Руська земля...“ Так починається найдавніший серед збережених літопис „Повість временних літ“, створений, як гадають вчені, у Києві на початку XII століття високоосвіченим ченцем Печерського монастиря Нестором. На початку свого твору Нестор поставив питання: як і коли (бо ім'я першого київського князя давало бодай приблизну дату) утворилась держава — Київська Русь, — яку східнослов'янські книжники називали звичайно Руською землею. І — відповів на це питання на рівні сучасної йому науки.

За твердженням „Повісті временних літ“, з яким погоджуються сучасні вчені, Давньоруська держава склалася в основному навколо найдавнішого міста східних слов'ян — Києва, в історично важливому осередку творення давньоруської народності — Подніпров'ї. Завдяки працям науковців останнього часу ми знаємо, що засноване князем великого племінного об'єднання полян Кием наприкінці V століття місто стало stolьним градом першого державного об'єднання східних слов'ян у Подніпров'ї. Можна умовно назвати його Київським князівством. Спливло майже чотири століття, перш ніж це державне утворення переросло в могутню Київську Русь, найбільшу в Європі.

Тоді східні слов'яни, так само, як їхні сусіди, ще не знали писемности. У них не існувало літописання. Отож, доба VI — IX століть не відбита у сучасних їй писемних вітчизняних джерелах. Ті часи вчені (звичайно, умовно) називають доісторичними. Відсутність писемних пам'яток надзвичайно утруднює вивчення східнослов'янської історії VI — першої половини X століть і залишає простір для хибних тлумачень і тенденційних домислів. Так, багато років богослови й історики церкви зображували життя східних слов'ян дохристиянської доби уособлення примітивности й убозства. І сьогодні можна почути, начебто Русь аж до кінця X століття (коли було прийнято християнство) мала слаборозвинену, примітивну культуру, а її економічне та політичне життя перебувало на низькому рівні.

Дослідження сучасних учених остаточно спростовують подібні висновки. Для всебічного і ґрунтовного вивчення матеріального і духовного життя східних слов'ян VI — першої половини X століть бракує джерел. Пам'ятки історії та культури давньоруської народності дохристиянської пори збереглися лише в поодиноких випадках. Безліч їх загинуло під час ворожих вторгнень, пожеж, чвар між феодалами, свідомого нищення витворів давньої слов'янської культури, вбачаючи їх породженням

язичницьких „забобонів“.

Проте і тих реліктів матеріальної й духовної культури VI — першої половини X століть, що якимось чудом дійшли до нашого часу, ученим вистачає, щоб скласти уявлення про життя східних слов'ян часів утворення Давньоруської держави. Матеріали археологічних розкопок виявили залишки знарядь для обробітку землі та різних ремесел, елементи житла і хатнього начиння, одягу, взуття, озброєння, прикрас — одне слово, усього того, що оточувало давню людину. На підставі цих матеріальних джерел маємо можливість відтворити умови й обставини існування східних слов'ян дохристиянських часів. Їхні землеробство, скотарство, ремесла та промисли мали досить високий рівень розвитку. Східні слов'яни будували міста і фортеці, оточували їх укріпленнями. Руська земля була зв'язана торговельними шляхами з багатьма країнами Європи і Азії.

Знайдені археологами речові релікти життя східних слов'ян дають підстави високо оцінювати їхню самотню культуру. Встановлено, що їм було властиве тонке розуміння краси навколишнього світу і бажання естетично оформити своє життя. Навіть побутові речі (національний одяг, посуд, прялки тощо), не кажучи вже про вироби ювелірів чи різьбярів, захоплюють сучасну людину художнім смаком майстрів і витонченістю виконання.

Хоча доба історії східного слов'янства VI — першої половини X століть не відбилася в тогочасних писемних пам'ятках, це ще не означає, що наші пращури не знали історії, не вели лік її славним і трагічним подіям. Відтвореній на папері, писаній історії передувала історія усна, що склалася у фольклорі, народній творчості. При уважному вивченні „Повісті временних літ“ та інших давньоруських літописів, створених, головним чином, в XI — XII століттях, виявилось, що п'ять століть історії східного слов'янства (V — X-е) майже повністю відтворені у них завдяки фольклору.

Саме вписані до „Повісті“, Никонівського та інших літописів народні історичні перекази дали змогу встановити, що вже на перших порах свого існування Київське князівство вело незалежну зовнішню політику. Кий здійснив воєнну експедицію до Болгарії, вступив у дипломатичні стосунки з візантійським імператором і зробив спробу щоправда, невдалу, утвердитися на Дунаї — північному кордоні Візантії.

Внесені Нестором та іншими літописцями до своїх творів народні перекази, дружинні пісні, прислів'я відтворюють героїчну боротьбу східних слов'ян із завойовниками — аварами і хозарами, а згодом з хижими поселенцями причорноморських степів — печенігами. Літописи й звістки про героїчні походи руських дружин на столицю Візантійської імперії — обнесену циклопічними (зведеними з великих тесаних каменів без зв'язуючого розчину) багатокілометровими мурами, з мільйонним населенням Константинополь (Царгород).

Слід підкреслити, що ці походи були спрямовані проти спроб імперської влади поневолити Русь, нав'язати їй не вигідні економічні й політичні угоди, уярмити її ідеологічно.

„Повість временних літ“ під 866 роком сповіщає: „Подались Аскольд і Дір війною на греків... увійшли всередину Суду (затоки Золотий Ріг. — М.К.) і обложили Царгород двомастями кораблів“. Візантійські та венеційські джерела свідчать, що імператор був змушений виплатити контрибуцію київському князеві Аскольдові і укласти з ним мирну угоду. Так уперше воєнна міць Русі збурила і здивувала тогочасний світ і примусила його рахуватися з юною, стрімко набираючою сили східнослов'янською державою.

Минуло півстоліття, і руська фльота знову з'явилася у константинопольській бухті. Цього разу, 907 року, її супроводжувало величезне військо під проводом київського князя Олега. Облога Константинополя русичами велася вміло і наполегливо, тому візантійський уряд запросив миру і виплатив контрибуцію. Русько-візантійський договір 907 року (переукладений через чотири роки) є першою міжнародною угодою Київської Русі, текст якої дійшов до наших днів (вписаним до „Повісті временних літ“ і низки інших літописів). Вчені дійшли до висновку, що похід 907 року переслідував насамперед економічну мету: забезпечити вільну торгівлю руських купців на території Візантії, активізувати торговельні взаємини між обома державами.

Захищали інтереси русько-візантійської торгівлі і походи під проводом князя Ігоря 941 і 944 років. Згодом було укладено нову русько-грецьку мирну угоду, що була договором рівних партнерів. Отже, ці неповторні культурні досягнення, якими уславилася Київська Русь XI-XIII століть, зародилися і розквітли на животворному ґрунті виробничих надбань, мистецького досвіду і культурних традицій східного слов'янства дохристиянської доби.

Микола Котляр,
доктор історичних наук.

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ В ЧІКАГО

Український музей-архів в Чикаго, США засновали в 1952 році проф. Юліан Каменський, Олекса Ганкевич та Орест Городиський. В 1956 році куплено будинок та започатковано збирати вартісні книжки і цінні історичні та культурні експонати. В 1958 році Чикагський музей об'єднався з українським музеєм з Онтаріо в штаті Каліфорнія, який очолював аж до часу смерті К. Лисюк, і прийняв назву Український Національний Музей.

З року в рік до музею напливало все більше архівних матеріалів та речей, що варто зберегти для української духовності та культури. Минулого року дирекція музею відкупила за 75 тисяч доларів три будинки від відділів УНСоюзу на Вестер, в українській околиці, для портеби

музею. Тепер провадиться збірка грошей на покриття коштів придбання будинків та перебудови їх для потреб музею. В пляні перебудови планується відповідні бюра для працівників музею, аудиторія, яка б могла служити для виставок і висвітлювання фільмів та прозірок, кімнату для курсів вишивання, різьби та писання писанок та ін. потреб, кімната для архіваря, бібліотекаря та куратора і кімнати з шафами для перетримування невиспаних еспонатів, книжок архівних матеріалів та інших потреб.

В теперішній управі музею є такі особи: Еміліян Басюк (президент), Юрій Стельмащук, Юлія Назаревич, Наталія Гуменяк, Євгенія Верес та Зенон Косачевич. Музей розпочав видавати квартално „Музейну хроніку“ (вийшло до цього часу 3 числа). Місто Чикаго прихильно ставиться до українського музею. Побіч головної дороги, Кеннеді експрес вей, що іде без зупинки через місто, стоять написи, що інформують як доїхати до Українського музею та Українського Інституту Модерного Мистецтва.

О-Ко.

ВОЛИНЬ ВІТАЄ ТИСЯЧОЛІТТЯ СВОЇМИ ЦЕРКВАМИ

Чергова серія ювілейних марок

Підходимо все ближче до славетного ювілею Хрещення України і відзначування його набирає на силі: реалізується декілька великих культурних проєктів, видано ряд публікацій, йде підготовка до репрезентативних імпрез та маніфестаційних з'їздів. Хто схоче зберегти чи передати молодшому поколінню пам'ятку з цього Ювілею, може це теж починати робити, бо є вже у продажі відповідні медалі, відзначки й марки.

Якось ніхто досі ще не здобувся на офіційне видання таких пропам'ятних марок, на які ждуть сотки українських та інших колекціонерів-філіателістів, — тому треба дати призначення Інституту Дослідів Волині та Т-ву „Волинь“ у Вінніпезі, що намагаються заповнити і цю прогаліну. Ще минулого року заходом цих організацій були видані два пропам'ятні бльоки (аркушки по 6 марок) „Тисячоліття Хрещення Руси-України“, виконані багатокольоровим друком за проєктом відомого нашого мистця графіка Ростислава Глуква з Англії. Не знаємо, чи багато наших філіателістів мають це вартісне пам'яткове видання, бо було воно видане накладом всього по 200 аркушків. На кожний випадок варт про нього написати до Т-ва „Волинь“ у Вінніпезі (продавали бльоки по 3 дол.). А коли бльоки вже не дістанете, Вам пришлють чергове ювілейне видання — „Тисячоліття Хрещення України — Церкви на Волині“, — прекрасне, люксове видання, на якому рукою мистця Р. Глуква зроблено зарис Почаївської Лаври та обрамовано його десятьма марками з найславетнішими храмами Волині: Почаїв, Остріг, Крем'янець, Ковель, Рівне, Низкеничі, Володимир Вол. Луцьк, Мехиріч і Берестечко. Ще ніколи не мали ми колекції цих святинь у такій мініатюрній і досконалій з мистецького боку формі, як тепер.

Тому дякуйте Інституту і Т-ву „Волинь“ і поспішіть-ся, колектори, бо наклад знову дуже таки обмежений. (ак)

RESEARCH INSTITUTE OF WOLYN
P.O. BOX 606
WINNIPEG, MAN., CANADA
R3C 2K3

СУПЕРЕЧКИ ПРО АТЛАНТИДУ

(з книжки Косіковського „Коні Лізипа“)

То як же, врешті-решт, стоїть справа з Атлантидою? Існувала вона чи не існувала? Це запитання ставлять собі люди вже впродовж двадцяти п'яти століть. Науковці і псевдонауковці ламали об неї свої списи, мрійники снили її храмами і палацами із золота і слонової кістки, літератори складали про неї вірші, епічні поеми й фантастичні романи, а в останні десятиліття з'вилися вже й фільми, які показують прекрасне життя і трагедію загибелі цього легендарного материка.

Питання про те, чи існувала Атлантида, невмируще й справді вже всім набридло, воно все ж таки має своїх упертих, палких захисників.

Отож і ми дозволимо собі запитати: як же, врешті-решт, стоїть справа з цією Атлантидою?

У всьому винен Платон

Був 367 р. до н.е. В атенському гаю, оточений щільним гуртом своїх учнів, гуляв славнозвісний філософ Платон. З моря дув теплий, вогкий вітерець. Під шелест кіпарисового листя точилася розмова про Сократа, про його розум, життя і смерть в атенській в'язниці! То була вічно свіжа й невичерпна тема, бо найбільший філософ Греції був головний герой багатьох Платонових діалогів.

Раптом перед ним на стежці з'явився невисокий худий юнак. Своім звичним притишенням голосом Платон запитав прибульця, хто він і чого хоче. Це був сімнадцятирічний Арістотель. Він прийшов з далекої грецької колонії у Тракії. Втративши батьків, він довго поневірявся по світу й тепер просив славетного філософа щоб той прийняв його в свої учні. Платон, пильно подивившись на нього, дозволив йому залишитись. Невдовзі Арістотель став найкращим його учнем.

Через кілька років виявилось, що Платон «пригрів на грудях гадюку». Геніальний, неймовірно теплий юнак з дедалі більшим критицизмом ставився до ідеалістичної системи свого вчителя, аж поки зрештою не розійшовся з ним назавжди.

Платон тим часом писав сповнені мудрости й поезії діалоги, в яких вихваляв Сократа, свого улюбленого вчителя. Перед смертю він написав два діалоги — «Критіас» і «Тімей». У них, власне, вперше й з'явилася згадка про Атлантиду.

З уст 90-річного старця Критіаса ми довідуємось, що великий законодавець Солон залишив його предкові нотатки про свої численні мандрівки. Коли він був у Єгипті, жерці в Саїсі розповіли йому про Атлантиду, про великий материк, який лежав за „Стовпами Геракла“, а значить, в Атлантиці, між Африкою й Америкою. За дев'ять тисяч

років перед Солоном там буцімто існувало могутнє царство. Його війська завоювали всі середземноморські країни, крім Атен, які зуміли протистояти їм. Материк Атлантиди потім полинуло море, і тільки архіпелаг островів свідчить про його існування.

У «Тімеї» Платон докладно описує життя на казковому континенті. Це було царство з аристократичним ладом і небачено високим рівнем цивілізації. Його багатолюдні міста виблискували під сонцем дахами храмів і палаців із золота і слонової кістки, в портах стояло багато торгових і військових кораблів, а земля, зрошена мережею каналів, щедро родила зерно, овочі й фрукти. Одне слово, це був багатий і чудовий край, в якому правували цар і каста воїнів.

Арістотель — ініціатор великої суперечки

Арістотель скептик і невіра, сприйняв цю розповідь про Атлантиду з іронічною посмішкою. Зовсім не рахуючись з авторитетом свого вчителя, якого буквально обожнювали, він казав, що Платон усю цю історію вигадав.

Прихильники Платона виступили на його захист. Через вісімсот років видатний філософ Прокл у своїх коментарях до діалога «Тімей» написав, що близько 260 р. до н.е., тобто триста років після Солона, один грек на ім'я Крантор поїхав до Саїса і, зацікавившись ієрогліфічним написом на колоні храму Нетх, попросив єгипетського жерця витлумачити йому цей текст.

На превеликий його подив, виявилось, що це опис Атлантиди, який цілком підтверджує розповідь Платона. Та оскільки в єгипетських написах і досі ще не знайдено слова «Атлантида», на жаль, доводиться підозрівати, що Прокл удався до містифікації, щоб реабілітувати свого вчителя.

Суперечка триває двадцять п'ять століть

З плином віків зростав науковий інтерес до Арістотеля. Вчені александрівської школи перебували під його величезним впливом і, певна річ, негативно ставилися до Атлантиди. Здавалося, що питання про Атлантиду відмерло назавжди. Та в середні віки європейські мандрівники довідалися про неї від арабських географів, котрі читали Платона. Давня суперечка спалахнула знову. В епоху Ренесансу були прихильники і противники Атлантиди.

На багатьох географічних картах цей материк поміщали в різних відомих на той час морях. У пізніші віки Атлантиду ототожнювали з Америкою. Скандинавією, з Канарськими островами, і навіть з Палестиною. Висловлювали припущення, що індіанці, баски, а то й етруски могли бути нащадками атлантів. Навіть у XVIII ст. ще велися серйозні дискусії, чи існувала насправді Атлантида. Слід сказати, що в неї вірили такі мислителі, як Монтень, Бюффон і Вольтер.

В останні роки минулого століття, коли виникла мода на спиритизм і окультизм, у західних країнах,

а зокрема в Англії, влаштовувалися сеанси, під час яких медіуми встановлювали так званий контакт з атлантами. Їхніми устами люди затопленого материка змальовували свою батьківщину в таких блискучих барвах, що буянням фантазії перевершували навіть Платонову розповідь.

Атлантида і сучасна наука

Псевдонаукові аргументи, фантазія й недоречності наївних ентузіастів остаточно дискредитували питання про Атлантиду. І тільки останніми роками воно знову відродилося, коли нове покоління розважливіших ентузіастів вирішило перевірити цю гіпотезу з допомогою суто наукових аргументів. З цією метою було мобілізовано всі найновіші відкриття в галузі археології, біології, кліматології, палеографії, геології, океанографії, етнографії й навіть іхтіології.

Таємниця океану

Вивчення Атлантики з допомогою ехолота принесли сенсаційні відкриття. Величезний басейн океану перетинає скелястий поріг, який тягнеться від Азорських островів аж до Антарктиди. Західна частина океану має в середньому 6500 м глибини, а східна — 4500 м. Сам хребет здіймається з океанського дна в середньому на 2750 м і занурений під водою на 3000 м.

З цього підводного масиву стримлять вершини, одна з яких, Піко Альто, має 6000 м висоти. Їх верхівки виринають з-під води й утворюють архіпелаг Азорських островів. Треба ще додати, що ці скелі — вулканічного походження, а деякі з них і досі є діючими вулканами. Отже, це величезне плато з горами й чітко окресленими границями. Невже це затоплений в океані материк Атлантиди? Прихильники Платона відповідають на це запитання ствердно. Головним аргументом для них є той факт, що підводний материк знаходиться в тій географічній точці, на яку вказує грецький філософ. Наприкінці епохи четвертинного періоду, а отже щонайменше 9000 р. до н.е., стався якийсь страхітливий катаклізм, який призвів до того, що Атлантида занурилася під воду на глибину 3000 м. і тільки найбільші її вершини стримлять над поверхнею океану. Катастрофу могли спричинити землетруси небачених масштабів або якісь зміни у формі земної кулі, які викликали зниження морського дна, або й удар об Землю гігантського астероїда.

Дати оцінку цим поясненням у світлі сучасної науки, певна річ, неможливо. Досить сказати, що, згідно з твердженням науковців, у четвертинному геологічному періоді Землі сталися тільки невеликі зміни в системі материків і морів. Крім цього, існують інші теорії, які виключають наявність окремого материка між Європою й Америкою. Зокрема, океанографічні дослідження показали, що атлантичний хребет тягнеться лінією, яка нагадує береги обох континентів, і що якби вдалося материк Америки наблизити до материка Старого Світу,

береги майже точно прилягли б один до одного. Звідси випливає, що внаслідок тріщини в корі Землі обидва материкові масиви віддалилися один від одного й що підводний хребет — це не затоплений материк, а тільки слід цієї геологічної події.

Вугри не забули своєї батьківщини

На захід і південний захід від Азорських островів розташований величезний острів. Він складається з безлічі водоростей, які утворюють справжні океанічні джунглі. Саме там, у їх хащах, народжуються вугри. Життя вугрів дивовижно незвичне, і тільки зовсім недавно іхтіологам удалося розгадати їх таємницю. Мільйони малих, прозорих, мов скло, вугрів поділяються на дві групи: одна пливе на захід, до берегів Америки, а друга — на схід, до Європи. Мандрівка ця триває три роки. «Європейські» мальки плывуть у течії Гольфстрім і скупчуються біля берегів Західної Європи. Тут починається новий, вельми незвичайний етап. Самки, доляючи неймовірні перешкоди, підіймаюся у верхів'я річок і живуть там протягом двох років, а самці лишаються в морі. Чим викликана ця дивна й небезпечна прогулянка? Виявляється, що самки можуть дозріти в статевому відношенні тільки в прісній воді.

По двох роках вони повертаються в море, до самців і разом з ними плывуть в Атлантику, до острова Саргасо, де народжують нове потомство. Потім усе повторюється знову.

Іхтіологи сушать собі голови над загадкою цього дивовижного способу життя. Чому самки морських вугрів можуть статеві дозрівати в прісній воді? Очевидно, справа тут в якихось хемічних компонентах, яких немає в солоному морі. Але навіщо це придумала природа? Це ж суперечить законам збереження виду, бо під час далекої мандрівки незліченні мільйони вугрів стають жертвою хижих риб і птахів, і тільки невеликий їх процент виконує своє біологічне завдання.

Апологети Платона вбачають у способі життя вугрів ще один аргумент на користь існування Атлантиди. Що ж, підемо за ходом їхньої думки. Гольфстрім, величезна морська течія, яка несе теплі води, пливе з південної Атлантики до Карибського моря й Мексиканської затоки, а звідти повертає на схід через район Азорських островів до берегів Ірландії та Північної Норвегії. Завдяки йому, наприклад, на західному березі Ірландії так тепло, що там навіть ростуть пальми.

Але траса Гольфстріму могла сформуватися тільки після затоплення Атлантиди. Величезний материк перепинав йому шлях, що між іншим, спричинило холодний клімат, який на той час панував у Європі. Могутній морський потік, гнаний вітрами, вдаряв об берег Атлантиди й півнився саме в тому місці, де нині знаходиться острів Саргасо. Тут і була батьківщина вугрів. Природа, прагнучи зберегти вид, веліла самкам плывти в річки Атлантиди й з цією метою зробила так, що для статевого до-

зрівняння їм потрібні були повні хімічні компоненти прісної води.

Що ж сталося, коли затонула Атлантида? Вугри втратили свою материкову базу й, підштовхвані атавістичним інстинктом, вирушили в далеку подорож шукати інших річок. Так вони досягли берегів Америки і Європи. Впродовж тисячоліть покоління вугрів вирушають звідти у цю свою таємничу мандрівку й щоразу повертаються туди, де на глибині 3000 м під водою лежить їхня давня батьківщина.

Боги, піраміди й загиблі міста

Прихильники Атлантиди твердять, що не всі мешканці таємничого царства загинули під час страшного катаклізму: частина встигла врятуватися і добутися до американського материка, а частина переправилася човном до Європи. Ці втікачі саме й заклали підвалини великих цивілізацій у Єгипті, Месопотамії, в Мексикі й Перу. Які аргументи висувуються на підтвердження цієї сміливої гіпотези?

Передусім звертається увага на те, що в мешканців обох континентів є разюче схожі космогонічні міти й легенди; це, мовляв, свідчить про їх спільне походження з Атланти. Міт про потоп був поширений не тільки в Палестині, Єгипті й Шумері, але й у стародавніх індянських племен обох Америк. У ньому під різними іменами виступав якийсь Ной, або шумерський Ут, котрий рятувався на човні або ковчезі. Ці міти — пам'ять про затоплення Атлантиди.

Другим аргументом висувуються піраміди. Треба визнати, що піраміди Єгипту, Месопотамії й Мексики справді мають разючу схожість. Досить поглянути на реконструкцію відомої піраміди в Урі й одного з міст мексиканських майя, щоб переконатися в цьому. Найстарші піраміди Єгипту, так звані східчасті піраміди, також дуже близькі в архітектурному відношенні до американських.

Та найзахоплюючішого є легенда про білого бога в Мексикі й Перу. Бородатий бог ацтеків Кеццакоатль прибув із «країни ранкового сонця» на вітрильнику й висадився на Юкатані. Він навчив індіанців ремесла, будівництва й рільництва, дав їм закони й релігію, заснував могутнє царство, а потім таємничо зник. Перуанці, хоч і не знали про існування ацтеків, теж мали свого білого бога Віракочу, який прибув зі сходу з-за моря і потім теж таємничо зник. Міт про цих богів — відгомін висадження в Америці людей з Атлантиди.

Як доказ існування Атлантиди наводять також руїни прадавніх міст у Центральній Америці і в перуанських Андах. Піраміду в Куїкулько (південна околиця міста Мехіко) раптово зруйнував разом з поселенням довкола неї вибух вулкана. Геологи встановили, що їй мінімум 8000 років. 1931 року в мексиканському штаті Оахака було відкрито руїни величезного міста, знищеного вибухом вулкана. Місто лежало на горі Монте-Альбан, у ньому було багато розкішних храмів, оздоблених колонами,

палаців та інших кам'яних споруд. Підраховали, що це таємниче місто загинуло за 2000 років до н.е. На одному з барельєфів археологи побачили слона. Оскільки відомо, що слони в Америці вимерли 10 000 років тому, можна уявити собі, які давні ці руїни.

Серед неприступних перуанських Андів на висоті майже 4000 м над рівнем моря, лежать гігантські руїни Тіагуанако, столиці народу, походження якого життя й загибель і досі не розгадані. Народ цей з'явився раптово, наче з іншої планети, й зник безслідно в мороці минулого. Руїни міста займають площу в кілька квадратних кілометрів і складаються з кам'яних блоків, котрі здається, під силу підняти тільки велетням. Над ними височить піраміда зі зрізаним вершком і цистерною для дощової води.

Будівничі цих міст мали стояти на багато вищому щаблі розвитку, ніж індіанці, які з'явилися пізніше. Звідки прийшли вони й що спричинило загибель їхньої цивілізації? Наука поки що не знайшла ясної відповіді на ці запитання, але прихильники Платонівської гіпотези рішуче запевняють, що то були вихідці із затопленої Атлантиди.

Атланти в джунглях Бразилії

Зовсім інший шлях у пошуках слідів Атлантиди обрав французький учений Марсель Оме, професор східних мов в Алжирському університеті, археолог і мандрівник.

Покинувши одного дня спокійне життя, він разом з дружиною подався в джунглі Бразилії шукати слідів Атлантиди й провів там цілих п'ятнадцять років. У непрохідних заростах тропічної рослинності він відкрив величезні руїни храмів і могильників, написи й різьблення на камені. Передусім його вразило те, що зображення тварин дуже нагадували настінні малюнки крामаньйонця в печерах Франції та Іспанії. На них був навіть той самий чарівник або шаман, одягнений у шкуру оленя. Знаки, вирізьблені на стінах, дуже скидалися на старокельтські написи в Європі.

Француз зробив із цих відкриттів такий висновок. Неандерталець, який заселив колись Європу, не був безпосередній предок нинішньої людини. В одну з епох четвертинного періоду в Європі раптом з'явився крामаньйонець, наш безпосередній пращур. Він мав уже високо розвинений розум, створив певний релігійний культ і був автор досконалих малюнків на скелястих стінах печер.

Звідки з'явився крामаньйонець! Його кістки археологи знаходять поки що тільки в західній частині Європи. Марсель Оме твердить, що він не міг прийти зі сходу чи півночі, бо шлях йому перетинали безмежні болота й льодовики. Врешті й археологічні розкопи свідчать про те, що крामаньйонець ішов із заходу, отже з боку Атлантики. Виходить, він — виходець з Атлантиди. Одна група втікачів із цього материка досягла берегів Бразилії й поступово заселила весь американський континент, а друга припливла до Європи. Оскільки лю-

дина типу крананьйонця є предком сучасного Homo sapiens, то з цього може випливати, що ми всі — нащадки атлантів...*

Утопія великої цивілізації, затопленої на океанському дні, чарує уяву й тому дуже легко може запровадити нас на манівці. Це правда, що факти, подані на її обґрунтування, приголомшливі, але висновки, зроблені на їх підставі, непереконливі. Так, наприклад, твердять про існування скелястого порогу на дні Атлантичного океану, але в нас немає жодного аргументу, що це колись справді був материк, затоплений внаслідок якогось стихійного катаклізму. Це тільки здогадки впертих прихильників платонівського континенту. Таких слабких лапок у ланцюгу їх аргументів і доказів вельми багато. Стосується це й теорії про вугрів і теорії про схожість у матеріальній культурі стародавніх народів. Піраміди, символи культур й міти могли виникнути незалежно один від одного в різних кінцях земної кулі, бо людська природа скрізь однакова, хоч географічні й суспільні умови можуть бути різні.

Отже, якби мене запитали, що думаю я про Атлантиду, я відповів би так; читання докладних і без сумніву цікавих трактатів про легендарний континент — це чудова інтелектуальна розвага. Але не втрачаймо ґрунту під ногами, краще покладаймося на науку, яка все ще ставить існування Атлантиди під великий знак запитання.

(З поьської переклав **Дмитро Іваненко**)

* Останніми роками ряд дослідників здійснював пошуки Атлантиди в Середземному морі. (Прим. ред.).

УСИПАЛЬНЯ МОНОМАХОВИЧІВ

За монастирським муром Києво-Печерської Лаври збереглася споруда епохи Київської Русі — церква Спаса на Берестові. Ще задовго до заселення монахами печер у далекому X. ст. тут виникло велике село Берестове — вотчина київських князів. Побудована в 1113-1125 роках, церква була родовою усипальнею Мономаховичів. В ній поховано дочок Володимира Мономаха Євфримию та Євпрасію.

Сучасний вигляд церкви відноситься до 1813 року, коли було прибудовано дзвіницю в стилі класицизму (за проектом архітектора А. Меленського.) У XVII ст. інтер'єр було розписано фресковим живописом, який потім неодноразово поновлявся олією. Про характер цих розписів дають деяке уявлення розширені композиції.

У минулому це був тринефний шестистовпний храм з трьома апсидами, інтер'єри прикрашені багатим фресковим живописом.

Фасади храму було прикрашено двохступчастими нішами, хрестами. В уцілілих частинах збереглися давні дерев'яні пласкі перемички. Відбудову теї частини церкви, що залишилася та добудову нових віктарів здійснено у XVII-XIX століттях.

РЕЦЕНЗІЇ — ОГЛЯДИ — НОТАТКИ

АНТОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ

Як відомо, слово „антологія“ у перекладі з грецької означає збирання квітів. І справді, нове видання, яке здійснюється нині видавництвом „Дніпро“ у Києві, можна порівняти з добірним розмаїтим букетом, зібраним у поетичному квітнику української літератури. Він грає, міниться, переливається усіма барвами веселки, демонструючи багатство фарб, настроїв, нев'янучість образів, високий пал почуттів, притаманні українській поезії. Побачили світ три томи нового шеститомного видання „Антологія української поезії“.

Попередня 4-томна антологія, яка вийшла 30 років тому з ініціативи Максима Рильського, була, безперечно, визначним явищем свого часу. Нова антологія наочно демонструє як нові поетичні надбання за перейдений час, так і тривалий, безперервний процес пошуків сучасних дослідників літератури. До складу редколегії входять відомі сучасні поети та вчені — Ігор Дзевєрін, Платон Воронько, Леонід Новиченко, Іван Драч, Борис Олійник та Дмитро Павличко.

Особливо багатий на відкриття перший том антології. Його упорядник — український письменник Валерій Шевчук, історик за освітою, знавець і дослідник поезії українського барокко. В томі представлено дві епохи українського віршованого слова. Це насамперед книжна поезія Київської Русі XI-XV століть, у якій вочевидь постає строкате велелюддя майданів старого Києва і дикий тупіт низькорослих половецьких коней, трагічні відблиски заграва від пожеж, запалених на київських горах ординцями хана Батия. Пустка огорнула цілі століття слов'янської історії. Ці трагічні події з часом відбилися в українській та білоруській літературах...

Перший том антології репрезентує також пам'ятки поезії українського барокко (XVI-XVIII століття), майже не знайомі раніше широкому читачеві. „Парадокс давньоукраїнського літературного життя в тому, відзначається у передмові до цього тому, — що православне духовенство (а немало поетів тих часів були священиками), яке чинило опір католицизмові, само було навчене і навчало своїх вихованців у латиномовному дусі. Латинською мовою написані чи не найкращі твори давньоукраїнської поезії. Наша тодішня література писалася латинською, давньоукраїнською, старослов'янською, старопольською мовами, а також язичем — мішаниною українських та церковнослов'янських елементів“. Отож, щоб виразніше звучали для нинішнього читача голоси поетів теї складної, суперечливої епохи, було вирішено перекласти їх твори на сучасну українську мову. Це з великою бережливістю і повагою до давніх май-

стрів зробили Валерій Шевчук, Віталій Маслюк, Юрій Шкробинець, Андрій Содомора, Володимир Кречотень, Олександр Шугай та інші літератори.

Розпочинає епоху барокко творчість Павла Русина з Кросна, який жив у XV-XVI сторіччях і писав латинською мовою. Твори найвидатніших поетів цієї епохи пронизані ідеалами гуманізму: вони славлять людину, велич її розуму і почуттів, мистецтво, знання:

Йди вже, книжечко, йди, моя солодка,
Йди від золота ясного ясніша,
Від коштовностей всіх мені дорожча...

з такими емоційними епітетами звертався до тодішнього письменства Павло Русин з Кросна.

Трагічна постать Себастьяна Кленовича, доведеного єзуїтами до голодної смерті, привертає увагу поемою „Роксоланія“. „Чотириста літ тому, в 1584 році, в Кракові вийшов поетичний твір під звучною назвою „Роксоланія“, в якому з надзвичайною сердечністю та любов'ю оспівано тодішню українську землю, зокрема Підгір'я і Карпати, — пише Валерій Шевчук у статті „Співець Роксоланії“, опублікованій у дев'янадцятму номері щорічника „Наука і культура“, що виходить у Києві.

„Ніколи доти й жоден поет не вів так просторо і натхненно про звичай Роксоланії (так поети любили називати Україну, хоч ми знаємо, що історичні роксолані — це плем'я сарматського походження, яке жило в Північному Причорномор'ї з II століття до нашої ери і до IV століття нашої ери), про міста цієї землі та її природу“.

Другий і третій томи антології присвячені українській класичній поезії. Їх упорядкувала група філологів, очолювана професором Михайлом Грицаєм — деканом філологічного факультету Київського університету. Відкриває другий том поезія Івана Котляревського — першого класика нової української літератури. У краях поетичних зразках тієї пори — творах Петра Гулака-Артемовського, Костянтина Пузини, Амбросія Метлинського, Миколи Костомарова, Михайла, Петренка, Віктора Забіли та інших відчутний потужний вплив народного фольклору — того джерела, що живило нову українську літературу. На прикладі творчости поетів літературного угруповання „Руська трійця — Маркіяна Шашкевича, Івана Вагилевича, Якова Головацького, інших мистців, що жили на західних землях України, простежується складний процес утвердження загальнонаціональної культури на територіях, поділених тоді кордонами і коронами.

Важко переоцінити національне і загальнолюдське значення творчости безсмертного Тараса Шевченка, вогненне слово якого, глибина філософського змісту, піднесли українську поезію на нечувані високогір'я і поставили в ряд великих світових літератур.

Іншим титаном вітчизняної культури виступає Іван Франко, теж вихідець з народних низів, гаслом життя якого стало *excelsior* — „до вершин“

людського духу і справедливости.

Антологія широко знайомить читачів з кращими набутками цих велетів українського письменства. Також щедро представлена творчість видатної поетеси Лесі Українки.

Поліфонічне багатоголосся — основна прикмета літературного процесу кінця минулого — початку XX століття. Олександр Олесь, Микола Вороний, Трохим Романченко, Микола Чернявський, Петро Карманський... Кожний поет — неповторна своєрідна творча особистість. Відчуття прийдешніх соціальних бур і потрясінь, шукання власної стежки у розбурханому світі, прагнення до високої художньої вартости творів — властиві всім поетам, вірші яких представлені у книзі.

У недалекому майбутньому має вийти четвертий том антології. Його відповідальний редактор академік Леонід Новиченко розповів: „У четвертому томі антології будуть представлені всі поетичні імена*, які заявили про себе з 1917 по 1932 рік. Це було надзвичайно широке і авторитетне представництво. Варто також відзначити, що при підготовці цього видання особлива увага надавалася історико-літературному значенню творів, а також їх артистичності, мистецьким відкриттям...“

Понад вісімсотлітній шлях пройшла українська поезія у своєму розвитку від „Слова о полку Ігоревім“ і сьогоденного дня. Його своєрідно пройде й кожен читач, взявши до рук ці книги.

Юлія Солод

* Хочеться вірити, що будуть представлені справді всі поетичні імена, а не лише протеговані чи посмертно „реабілітовані“ комуністичною партією.
— Ред.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ Й ЧИТАЙТЕ

цікавий тижневик політики, економіки, культури і громадського життя

„УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ“

Річна передплата 30 ам. дол, Адреса:

Ukrainian News
19411 W. Warren, Detroit, Mich, 48228-3389
U.S.A.

ПОДЯКА П. ДІХТЯРЕВІ З АНГЛІЇ

Середечко дякуємо нашому довголітньому читачеві п. Петрові Діхтяреві за його щедрю пожертву в сумі 250 фунтів стерлінгів на розбудову видавництва „Нові Дні“. Такі пожертви таки зобов'язують нас і заохочують до витривалости в дуже несприятливих умовах нашої праці.

Дирекція і редакція „Нових Днів“

УКРАЇНЬСЬКА КНИГА І ТЕМАТИКА В БЮЛЕТЕНАХ РОСІЯН

Час від часу в прилозі до паризької газети „Русская мысль“ розсилають її передплатникам „Бюлетень російських книг. Доповнення до каталога“. Переглядаючи бюлетені-каталоги, натрапляємо на цікаві речі, які більшості українців невідомі. Тому варто зробити огляд цій російській видавничій діяльності. Звичайно, наш огляд буде неповним, але і він кине промінь уваги на взаємини росіян з українцями.

Григоренко Петро Григорович — один із найвідоміших діячів руху за права людини в СРСР. За це цього українця советська влада запроторила на два строки ув'язнення у лікувально-психіатричних лікарнях. На еміграції в 1977 р. появилася збірка статей (121 сторінок) П. Григоренка російською мовою. Зміст збірника такий: „Відкритий лист до секретарів компартій“, „Про психіатричні лікарні в СРСР“, „Наші будні“. Пізніше появилася його спогади великого формату.

Російською мовою вийшла у Великобританії 1980 р. книга іншого відомого українського діяча за права людини в Советському Союзі — Леоніда Івановича Плюща. Книга має назву „У карнавалі історії“. В бюлетені російських книг за березень 1981 р. пишуть: „Автор — відомий український дисидент, який перебував на „лікуванні“ в психіатричній лікарні й висланий із Советського Союзу в 1976 р. Книга про... особисту, повну трагізму, долю автора. Не шкодуючи самолюбства, розкриває Л. Плющ процес особистого звільнення від ілюзій мітів, страху, від усіх видів неволі.“

Єдиний „товстий“ московський журнал самвидаву „Поиски“ (по-українському, мабуть буде краще „Шукання“, ніж „Розшуки“) в першому числі (380 стор.) серед авторів має й українців, як Микола Руденко та інші. В цьому журналі, перевиданому в США 1980 р., показаний широкий скептр позацензурної культури: суспільно-політичні теми, проза, драматургія, поезія, проблеми моралі релігії.

В Німеччині 1985 р. на 270-х сторінках появилася Е. Абросімова „Переклади з української“. Це збірник статей щодо національного питання і зміст його такий: М. Грушевський (академік імператорської Академії наук, голова Української Центральної Ради) — „Раціональний уклад історії слов'янських народів“, М. Брайчевський (археолог історик) — „Приєднання чи возз'єднання?“, Є. Сверстюк (сучасний публіцист, в'язень ГУЛАГу) — „Іван Котляревський сміється“, Р. Сольчаник (сучасний історик, співробітник Радіо — „Свобода“) — „Закон Юзефовича“, дорібка опублікованих відгуків на заборону в 1876 р. української мови; Ю. Базько (публіцист, філолог, в'язень ГУЛАГу) — „Право жити“, Г. Снегірьов (український письмен-

ник, замучений КГБ) — „І чого оце я ляпаю“, І. Кошелівець (сучасний літературознавець, критик, живе в Мюнхені) — „З-під яких глиб?“.

Від себе дамо примітку, що з „Перекладів з української“ такі праці, як М. Брайчевського „Приєднання чи возз'єднання?“ була видана в Торонто, спрешу друкувалася в журналі „Нові Дні“, а потім окремою брошурою; документальне оповідання з роздумами Г. Снегірьова „І чого оце я ляпаю? увійшло в книгу „Набої для розстрілу та інші товри“, видану видавництвом „Нові Дні“ 1983 р.; Івана Максимовича Кошелівця „З під яких глиб?“ друкувалося в „Українських вістях (Новий Ульм), а потім увійшло в збірник КУВПД.

Автобіографічний нарис Михайла Осадчого „Більмо“ появилася російською мовою (з української переклала на російську Ємілія Іліна) в США 1980 р. Вступну статтю до російського видання „Більмо“ написала Раїса Мороз, а післяслово — Кронід Любарський. У бюлетені російських книг за березень 1981 р. пояснюється, що: М. Осадчий — відомий український дисидент, який відбуває тепер другий таборовий строк (10 років). За фахом М. Осадчий журналіст і літературознавець. У „Більмі“ описано перший дворічний строк його ув'язнення. Це повість про те, як сповзає в таборах катаракт ілюзій, відбувається процес „очищування від віри в найпримітивнішу порядність і справедливість“ советського суду, советського ладу. В прилозі — один із перших документів українського самвидаву „З приводу процесу над Погружальським“ (повівся в 1964 р. після спалення відділу українці в Київській публічній бібліотеці). Ігореві“ в естетичному оформленні; брунатні і зелені тонові ілюстрації.

В 1977 р. російською мовою видано Миколи Івановича Костомарова видатний твір „Книга битія українського народу“. Цим перевиданням росіян у свій спосіб відзначили тоді 160-ліття з дня народження визначного українського історика М. Костомарова. Російські видавці „Книги битія українського народу“ пояснили, що: „Ця програмова праця — сучасне братерство і рівність „Книги битія“ черпають із козацького устрою життя. Звідціль походить місійна ідея виняткового призначення українського народу — об'єднати всі слов'янські племена „нероздільно й разом“ в одному союзі вільних народів.“ Дамо поправку, що „Книга битія українського народу“, в першу чергу подає нарис світової історії та образ майбутнього відродження України.

Репрінт із видання у Києві 1847 р. „Славянская мифология“ М. Костомарова появилася в Голландії 1978 р. Це вибір із лекцій, які Микола І. Костомаров читав в університеті св. Володимира 1846 р.

За О. Оглоблиним і С. Гординським — Володислав Лукомський (українського походження) та Вадим Модзалевський є авторами „Малоросійського гербовника“, якого ілюстрував або оформляв Юрій Нарбут. „Малоросійській гербовник“ повівся з друку в Петербурзі 1914 р. Ця 258-сторін-

кова праця перевидана. З бюлетеню російських книг (доповнення до каталога 1976-77 рр.) за квітень 1978 р. не можна встановити, коли саме перевидана.

В бюлетені ч. 10 за квітень 1978 р. подано оголошення, що в 1977 р. в Німеччині появились три книги (в одному томі) Нестора Махна „Російська революція“. Це факсимільне видання з передмовою І.Х. Траута. Перша книга — „Російська революція на Україні“ (від березня 1917 р. до квітня 1918 р.) видана в Парижі 1929 р. і має 211 сторінок. Друга книга — „Під ударами контрреволюції“ (квітень-червень 1918 р.) також видана в Парижі, але аж у 1936 році й має 162 сторінки. Третя книга — „Українська революція“ (липень-грудень 1918 р, має 186 стор. і також вийшла в Парижі вже наступного ж року, тобто 1937.

У Києві 1972 р. видано 106-сторінкове „Слово о Полку Ігореві“. Це видання у двох книгах малого формату. Перша книга — старослов'янською мовою. Друга книга — переклади на російську, українську й білоруську мови. Бюлетень російських книг подає, що видання „Слова о Полку Ігореві“ в естетичному оформленні, брунатні і зелені тонові ілюстрації.

В додатку до каталога 1979-80 рр. пропонується 36-сторінкова стаття Івана Литвиненка „Українська проблема і Росія“. У виданій 1979 р. статті про національне питання автор розглядає колоніальну політику ССРСР і доводить назрілу необхідність надання народам Росією самовизначення.

Збірник „Національне питання в ССРСР“ складено з документальних матеріалів за період від 1949 по 1974 рр., які інформують читача про прагнення України, Литви, Латвії, Естонії, Білорусії, Грузії, Вірменії, кримських татар, євреїв в ССРСР, народу Месхетії й німців Поволжя — здобути національно-політичні права, а також про існуючі між не-росіянами погляди на міжнародні взаємини всередині Советського Союзу. Збірник склав Роман Купчинський і видано його в 1975 р. на 440 сторінках у США.

110-сторінковий збірник, який упорядкував А. Шифрін, виданий в Ізраїлі 1978 р. Це збірник віршів, автори яких колишні або теперішні політв'язні Советського Союзу. З українців А. Шифрін помістив вірші І. Світличного, Ірини Сенік, С. Сверстюка, В. Стуса.

Репрінт (передрук) з першого видання 1619 р. М. Смотрицького „Граматики словенския правильное синтагма“ появилася в Німеччині 1974 р. Само видання і вступна стаття до цієї церковно-слов'янської граматики є О. Горбача. В бюлетені російських книг за липень 1981 р. пояснюється, що: „Церковно-слов'янська грамика Смотрицького зробила вирішальний вплив на мовну науку взагалі, а

Шановні читачі, якщо Ви не встигли вирівняти свої залежності за „Нові Дні“ за 1986 рік, пригадуємо — зробіть це негайно і разом з цим відновіть свою передплату на 1987 рік.

зокрема на письменство українців, білорусів, руських, болгарів, сербів, далматських хорватів і навіть румунів. У якості джерела інформації для не-слов'ян „Граматику“ було перекладено на латинську мову.“

Пропонує бюлетень російських книг за липень 1981 р. і „Граматику или писменницу языка словенского“ зі вступною статтею німецькою мовою О. Горбача. В бюлетені про це перевидання, що відбулося в Німеччині 1977 р. й має 121 сторінку, сказано: „Лише в декількох примірниках видана в 1638 році в Кремениці (Західня Волинь) скорочена церковно-слов'янської граматики Мелетія Смотрицького (1619). В ній усунуті його покликання на грецьку мову і теорію віршоскладання; введено зміни.“

Від липня 1982 р. в Західній Німеччині видається російською мовою суспільно-політичний журнал „Форум“. Його редагує член Закордонного Представництва Української Гельсінської Групи Володимир Малинкович. Передплату на журнал „Форум“ приймає видавництво „Сучасність“ у Мюнхені.)

В бюлетені російських книг ч. 17 за травень 1983 р. про кварталник „Форум“ сказано: „Журнал демократичної орієнтації. Публікуються статті й інтерв'ю учасників демократичного руху в ССРСР та країнах Східньої Європи... Широко представлений самвидав. В перших числах журналу маловідомі „філософські листи“, Чаадаєва (листи 2-5 і 3), есей Алданова „Третій Рим і третій інтернаціонал“, стаття І. Клейнера „Петлюра й євреї“...“

Службник старослов'янською мовою був виданий 1907 р. Києво-Печерською Успенською Лаврою. В бюлетені за травень 1983 р. повідомляється, що 333-сторінковий репрінт появилася в Італії 1982 р. В службнику чотири кольорових ілюстрацій з зображенням Розп'яття і святителів Івана Золотоустого, Василя Великого.

У США 1979 р. появилася репрінт із 1887 р. „Житие Преподобного Власия Мниха“. Це 23-сторінковий пам'ятник словено-болгарської писемности XI-го ст., який узятий із „Четьи-минеи“ XV-го ст. (колишньої Троїцької). „Житие...“ пропонується в бюлетені ч. 18 за жовтень 1983 р.

Перевиданий у Голяндії 1983 р. „Летопись Нестора“ з петербурзького видання 1903 р. В 202-сторінках видання входить і „Поучення Владимира Мономаха“. Залишаємо тут назви такими, якими позначене видання. В бюлетені російських книг ч. 19 за квітень 1984 р. говориться про зміст: „Текст літопису за Лаврентевським списком та з примітками. Повчання Володимира Мономаха. Три пояснюючі статті. Словник.“

В Києво-Печерській Лаврі 1920 р. на старослов'янській мові був виданий Ірмологій, — збірник церковних пісень (ірмоси, тропарі, псалми та інші). В бюлетені ч. 20 за березень 1985 р. подається, що репрінт із цього видання появилася в Італії 1983 р. на 414 сторінках.

Хейфец Михайло у своїх спогадах „Українські

сулеті“ (287 сторінок) розповідає про зустрічі з українськими дисидентами в мордовських концентраційних таборах і на засланні в 1974-1980 рр. (роки перебування самого автора в ГУЛазі). Це борці за права людини — Василь Стус, Вячеслав Чорновол, Зорян Попадюк, Микола Руденко, Василь Овсієнко; там також „бандерівці“ — „святі діди“, як їх з великою шаною звать у таборах, визначаючи, правдоподібно, душевну невгугтність і моральну чистоту тих людей, багато з яких сидять уже по три строки. Ця книга Михайла Хейфеця вийшла російською мовою в США 1983 р. і про неї згадано в бюлетені ч. 20 за березень 1985 р.

Про спогади проф. Миколи Петровича Полетики вже інформовано українського читача в журналі „Нові Дні“ ч. 422 за квітень 1985 р. в статті (на 11-13 стор.) „Останній з роду Полетика?“ Також у бюлетені ч. 20 подано, що спогади М. П. Полетики (народженого 1896 р.) „Бачене і пережите“ вийшли в Ізраїлі 1982 р. на 433 сторінках. У бюлетені сказано, що „М. П. Полетика — визначний історик і економіст, професор, автор багаточисленних наукових і популярних праць. В його мемуарах відбиті події, починаючи з кінця минулого сторіччя, на Україні й у Росії: перша світова війна, „Єврейське питання“, лютий („Февраль“), Українська Центральна Рада, Ленінград 20-х рр., терор 30-х і наступних років; в мемуарах змальовується атмосфера, яка панує в советській науці, журналістиці й громадському житті; говориться про свій особистий шлях, про долю його рідних і багато інше.“

Останніми роками в „Українських вістях“ часто появляються оповідання, статті, спогади Василя Сокола. Продовженнями друкувалися також в „УВ“ повість В. Сокола про пса Барзума. Цю повість в авторизованому перекладі з української мови на російську пропонує бюлетень російських книг ч. 22 за січень 1986 р. Про 151-сторінкову повість „Собачі радості“ (видана в 1985 р.) в бюлетені сказано: „Оповідання від імен собаки — це, звичайно, не нове. Але пес Барзум, герой цієї історії, вирізняється серед своїх товаришів тим, що помімо всієї відданості і любові до господаря (київського літератора) та його родини, вміє розглядати й описувати їх з невимовною іронією.“

Тут подано огляд десятих чисел (не за порядковими числами) бюлетенів російських книг. В нього не введено такі видання, що здаються непевними своїми змістами щодо правдивості висвітлення українського історичного минулого культури, етнографії, хоча подіями і тематикою стосуються українських міст, областей або особистостей.

А. Глинін

В ПАМ'ЯТЬ ІВАНА ГАЄВСЬКОГО

Пересилаю чек на передплату журналу „Нові Дні“ й 32 дол. на пресовий фонд у світлу пам'ять мого чоловіка Івана Гаєвського в річницю його смерті.

Вічна йому пам'ять

дружина Александра Гаєвська, Елмгурст

Проф. Ігор ГУБАРЖЕВСЬКИЙ

БОРТЬБА НАВКОЛО УКРАЇНСЬКОЇ ЗАГАЛЬНОТЕХНІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В УРСР (V)

Якщо зібрати зі статей Хвилі всі його обвинувачення, поставлені нашим термінологам, то їх можна звести до двох основних:

Перше: Укладачі термінологічних словників вилучали з української частини їх відповідники, спільні з російськими, щоб таким чином створити бар'єр між українською і російською радянськими культурами.

Друге: Спільні з російськими українські інтернаціональні терміни замінювалися вигаданими, неписьменними, провінційними, що мали буржуазно-націоналістичний-куркульсько-петлюрівський характер і були незрозумілі широкій багатомільйонній українській масі.

Але ці обвинувачення не мають під собою серйозних підстав.

Укладачі словників, як це видно з матеріалу російсько-українського словника технічної термінології (загального) не вилучали спільних із російськими українських відповідників, якщо це таки були українські відповідники. Вони вилучали лише слова, зрусифіковані в перебігу російської русифікаційної політики, або й такі, що зовсім не існували в українській технічній літературі, штучно втворені кальки з російських термінів. Проте, треба сказати, що навіть такі кальки трапляються в технічному словнику Шелудька, хоч і дуже рідко. КЛАДКА в значенні процесу дії в цьому словнику подається як МУРУВАННЯ, (а не „КЛАДКА“, як у російсько-українському словнику 1948 року); КЛАДОВЩИК — як КОМІРНИК (а не „КЛАДОВЩИК“); на СЪЕМКА — ЗДІЙМАННЯ (а не „ЗЙОМКА“); на ТЕПЛУШКА — ТЕПЛЯК (а не „ТЕПЛУШКА“), як це механічно перенесено з російської мови у згаданому вище російсько-українському словнику, за редакцією академіка М. Калиновича.

Природним бар'єром між українською і російською мовами є їх лексичні, фонетичні й синтаксичні особливості як особливості двох самостійних мов. Робити штучно його не треба, як не треба й штучно руйнувати, що намагається всякими способами робити російська мовна політика. Одним із цих способів є відривання української літературної мови, як і всієї української культури від національного її змісту, штучне творення культури „національної формою, але соціалістичною змістом“. І це „марксистське“ визначення по суті скраховало в боротьбі більшовиків проти української мови, бо вони ж боролися не проти її форми (яка, за їхнім визначенням і має бути національною, як „форма соціалістичного змісту“), а саме проти її ЗМІСТУ.

Адже Хвиля твердить, що „усі новотвори з початку до кінця мали буржуазно-націоналістичний куркульсько-петлюрівський характер“, тобто НАЦІОНАЛЬНИЙ ЗМІСТ. А це означає, що ФОРМА таке НЕВІДРИВНА ВІД ЗМІСТУ, ЗМІСТУ, ЯКИЙ ВОНА ВІЯВЛЯЄ.

Тепер щодо заміни, як пише А. Хвиля, „спільних з російськими загально відомих і зрозумілих термінів вигаданими, неписьменними, провінційальними“.

У зв'язку з цим слід пригадати, що українські термінологи працювали в умовах, цілком відмінних від умов, у яких працювали термінологи російські. Українська термінологія не розвивалася в нормальних умовах державного життя своєї нації. Виробні і фабрики, транспорт, пошта, військо, преса були не в українських руках. Для скільки-будь нормального розвитку української термінології не було ніяких умов. Тут на тлі раптового відродження українського державного життя створилася велика прогалина, яку життя поставило вимогу негайно заповнити. І честь та слава нашим ученим-термінологам, що вони вирішили виконати цю вимогу не лінією найменшого опору, не лінією „вимикування з чужих стріх“, а лінією „виробляння своїх околотів“ щоб ними стелити власну „стріху“. Це була лінія ПУРИЗМУ, який, як пише проф. Смаль-Стоцький, „...на Наддніпрянщині виявився останніми роками передовсім при складанні термінологічних словників, де українські мовознавці були поставлені перед питанням пуризму в цілій його широчині“. Ідеологічною основою цього пуризму було не „вчищення мови з придбаних із чужих мов слів, дарма, що вони вже вжились“, як формулює суть пуризму Українська загальна енциклопедія (УЗЕ), а „свідомість, що мова — це органічна цілість (пікр. наше — І.Г.), яка зі свого боку впливає на думку, цілком природно приводить до піклування, щоб розвиток мови відбувався незалежно від зовнішніх випадкових впливів і щоб до складу мови не входили чужі непотрібні їй домішки (пікр. наше — І.Г.) (Енцикл. Брокгауза і Єфрона).

У згаданому вже вище вступі до своїх „Уваг“ О. Курило пише: „Ні одна літературна мова, крім української, не зазнала в процесі свого розвитку такої раптової зміни в не що й довгий час, бо тільки від революції 1917 року. Це зрозуміла річ. Народилася українська державність, народилася українська школа. І тут живо треба було дати вислови цим новим культурно-національним формам життя, **треба було творити нові слова** (пікр. наше І.Г.)... Через щонайрізніші впливи, які зазнала на собі російська літературна, найбільше наукова мова, вона занадто відбігає від народньої мови; в ній ми не відчуваємо своєрідності, живости російського народнього вислову. А що психологія мови, спосіб думати в наддніпрянській української інтелігенції через історичні обставини вирости на російській літературній мові, то стилістичні, синтаксичні та фразеологічні особливості

російської літературної мови — не кажу вже за запозичений у великій мірі лексичний матеріал — перенесено й в українську літературну мову. Зрозуміла річ, що найбільше цього впливу має на собі сучасна українська наукова мова тих авторів, що від недавнього почали по-українськом писати“ (О.Курило. Уваги до сучасної української літературної мови“. В-во „Нові дні“, стор. 7-8).

Отже, від російської лексичної (в цьому випадку, термінологічної) навали треба було стати до рішучої оборони, і боронитися не запозиченою, а своєю таки мовотворчою зброєю.

Щодо обвинувачення Хвилі у „злочині вигадання слів“ ми вже говорили. Треба лише пригадати, що і в російській технічній термінології „вигаданих“ слів не бракує. Досить лише навести такі російські терміни, як ОТОЩАТЕЛЬ, ПРОГИБОМЕР, УТОНЕНИЕ, РАЗБИЛЬНИК (поллисон), ВКЛАДЫШ, ЧЕРНОПИШУЩИЙ, ДВИЖИТЕЛЬ, СТРУЕНАПРАВЛЯЮЩИЙ, НЕФТЕКАЧКА, ГЛУШИТЕЛЬ, ЖИДКОПЛАВКИЙ, щоб у цьому переконатися. Та й справа ця не нова, вигаданими на базі грецької й латинської мов є терміни такого характеру, як ГИДРОМЕТРОГРАФ, ГИДРОМЕТР, БИФИЛЯРНЫЙ АПРЕЦИАТОР і багато багато інших, що наповнюють сучасну російську наукову мову (які Хвиля жужмом записує в категорію „інтернаціональних“).

Проти заміни цих „загальновідомих і зрозумілих“ термінів українськими відповідниками він висуває ще й інший „аргумент“: ці слова мають „куркульсько-петлюрівський характер“. І справді, який же тяжкий „злочин“ зробили укладачі технічного словника, запропонувавши в своєму проєкті української технічної термінології (бо всі словники з термінології різних фахів вони обережно й скромно оголошували проєктами, які ще повинні були обмірковуватися широкими колами фахівців і всією українською громадськістю) поряд із терміном „гідрометрограф“ („загальновідомим і зрозумілим“, за твердженням Хвилі) український відповідник „вологомір самописний“? До таких „злочинних“ перекладів, на думку Хвилі, належать: ВИСОКОЗИМЕТР — ТУЖАВОМІР, ПЕРФОРАТОР — ДІРКУВАЧ, ФИДЕР — ЖИВИЛЬНИК, ЗККЕР — КУТІВНИЦЯ тощо.

Але насправді укладачі технічного словника мали на меті досягти якраз того, про що пише один із них інж. Т. Секунда, щоб термін самою семантичною спрямованістю своїх морфем давав певне поняття про те, що цей термін у цілій своїй семантичній сумі означає. Тобто, щоб він був недвозначний, точний (семантика), а також гнучкий, по можливості простий (морфологія), легкий і доброзвучний (фонетика). Це, розуміється, в цілому недосяжний ідеал, зокрема через складність, поспішність, а іноді й через механічний підхід до справи у такій незвичайній праці, яку упорядники словника виконували. І все ж таки треба ще раз наголосити, що методологічний напрямок вони взяли правильний і реалізували його краще й

успішніше, ніж того можна було сподіватися.

Лише злочинним, скерованим проти національно незалежного розвитку української термінології намаганням ЦК КП(б)У запровадити в нашу термінологічну систему рабське наслідування російських термінів або просто перенесення їх у „готовому“ вигляді з російської мови можна пояснити обвинувачення у штучному відштовхуванні української термінології від російської, яким почав свій погром спеціальний відпоручник ЦК Андрій Хвиля. Справді важко зрозуміти, чому відповідник до російського терміна ЛЕДОХОД — КРИГОПЛАВ є „шкідливим, петлюрівсько-куркульським“, у той час, як переклад російського терміна ПАРОХОД — ПАРОПЛАВ є „ідеологічно витриманим“. Чому на російське КАТУШКА має бути „малоросійське“ КОТУШКА, а не ШПУЛЯ, ШПУЛЬКА? Чому на російський термін ГУСЕНИЦЯ (кажімо, танка чи трактора), за дуже приблизно зовнішньою подібністю перенесений із світу органічної природи, конче має бути в українській термінології „ГУСЕНИЦЯ“ (навіть не ГУСІНЬ), тоді як набагато краще і ближче до визначення своєї функції є термін ПЛАЗУН, або ПЛАЗ? Чому російське ДАМБА має бути ДАМБА, а не наше відоме ГАТЬ, ГАТКА... Хіба згадані українські відповідники є штучним відштовхуванням від російської мови? А не є така партійна лінія в термінологічній роботі штучним відштовхуванням української термінології від української мови?

Щодо обвинувачення в провінційності. У термінологічному словнику зливаються в одне матеріали різного лексичного характеру. Тут і матеріал із живої побутової мови, і матеріал, створений у виробничій мовній практиці різних фахових і наукових ділянок, і лексичний матеріал, запозичений з інших мов, і, нарешті, матеріал, створений для визначення понять, які в нашій мові належних відповідників зовсім не мали (новотвори).

Категорія живої виробничої лексики створилася і твориться в самому процесі виробництва. Вона як продукт стихійного розвитку мови не зважає на естетичні смаки теоретиків — „регуляторів“ її творчих здобутків без уваги на закиди в її провінційності чи в чомусь іншому. Жодна мова не обминула цього явища в процесі розвитку своєї термінології — а саме практично-виробничого способу її поповнювання відповідно до потреб тієї чи іншої галузі виробництва. Не обминула його, розуміється, й технічна російська термінологія, про що свідчать такі (і не зовсім „естетично оформлені“) терміни, як НЫРЯЛО, ЧУШКА, ХАЙЛО тощо. Адже Хвиля не протестує проти таких термінів, що їх можна побачити в лівій (російській) частині технічного словника. Не зрозуміло, чому російське ШАТУН є менше „провінційне“ за українське ГОНОК, БАШМАК — за ЧЕРЕВИК, ЛЕБЕДКА — за КАТЕРИНКА, яким із таким запалом Хвиля закидає „провінційність“?

Нарешті, щодо „неписьменности“ укладачів тех-

нічного словника. Своєї технічної неписьменности інженери Шелудько, Секунда, Туркало і Фаворський не виявили, але в аналізі їхньої праці таку неписьменність виявив Хвиля, кажучи, що, мовляв, „неписьменні“ укладачі переклали „правильний“ своїм змістом термін АТОМ — „неправильним“ — НЕДІЛКА, „бо АТОМ ділиться“. Але ж грецького походження термін „АТОМ“ якраз і означає „НЕДІЛКА“, отже „АТОМ“ і „НЕДІЛКА“ — семантично застарілі. Більшовицька „пильність“ доводить Хвилю до того, що він протестує і проти українського відповідника ГНІТ до реєстрового слова ПРЕС із тієї причини, що „коли треба, припустимо, перекласти „советский пресс“, то українською мовою вийде „радянський гніт.“ Хіба ж не „виразна куркульсько-петлюрівська контрреволюція!“

Слідом за погромницькими статтями Андрія Хвилі і Наума Кагановича (призначеного на становище директора Науково-дослідного Інституту мовознавства!) посипалися різні резолюції Комісії НКО в справі перевірки термінологічної роботи Інституту та статті: Ст. Василевського „Добити ворога“, П. Горецького „Націоналістичні перекручення в питаннях українського словотвору“, П. Сабалдири „Проти буржуазного націоналізму і фальсифікації“, О. Фінкеля „Термінологічне шкідництво і його теоретичне коріння“ тощо. Усі ці статті (за винятком, може, статті О. Фінкеля) були написані за прямим наказом Хвилі, і відмовлення від виконання цього наказу дорівнювало б прямій небезпеці арешту.

За „теоретичними“ статтями Хвиля дав розпорядження розпочати практичну роботу над „знешкодженням“ друкованої термінологічної продукції. Спішно виготовлялися так звані „термінологічні бюлетені“ — ніби додатки до „націоналістичних“ словників з „виправленими“ термінами. Видано п'ять таких „бюлетенів“, а саме медичний, ботанічний, математичний, фізичний і виробничий. „Виправлення“ ці робили, хоч і співробітники Інституту мовознавства, але не-фахівці термінологи. Починалося кожне видання вступними статтями під такими крикливими заголовками: „Проти націоналізму в математичній термінології“ (Д. Дрінов і П. Сабалдир); „Ліквідувати націоналістичне шкідництво в радянській фізичній термінології“ (М. Калинович і Д. Дрінов); „Викорінити націоналізм у виробничій термінології“ тощо.

У цих „бюлетенях“ безоглядно і некваліфіковано нищилось усе національне, українська термінологія силоміць притягалася до російської. Незабаром вийшов і перший словник цього, вже третього періоду в історії нашої термінології, сумного періоду нечуваних над нею насильств. Це — словник медичної термінології, що його уклала „бригада“ на чолі з І. Кириченком і С. Василевським. Виданий цей словник був 1936 р.

Довгий час після цього Інститут мовознавства термінологічних словників не випускав. А життя

вимагало „легальних“ словників, насамперед словника технічної термінології, яким можна було б, не криючись від всюдисущої советської контролі, користуватися.

І от у „Лексикографічному бюлетені“ Інституту мовознавства АН УРСР, вип. VI (1958 р.) з'являється стаття Н. Родзевича під назвою „Перспектив російсько-українського словника технічної термінології з інструктивними вказівками“, в якій автор пише: „... Оскільки російсько-українські галузеві словники в період 20-их — 39-их років Інститутом української наукової мови АН УРСР (? — І.Г.) (геологічна, електротехнічна, механічна, будівельна, сільськогосподарська та інша термінологія) були укладені переважно на шкідливих засадах, спрямованих на відособлення, відрив української мови від російської, на заміну багатьох спільних форм російських і українських слів штучно вигаданими українськими „новотворами“, а також на заміну широковідомих інтернаціональних термінів вузькими діалектизмами, обласними словами, архаїзмами і вигаданими словами, вони ніякою мірою не можуть бути придатні для широкого користування в сучасних умовах“.

Якими ж джерелами має користуватися укладач технічного словника?

„Джерелами для українських відповідників, — пише Н. Родзевич, — служать: „Русско-український словар“ К. 1955 (2-ге вид.), „Українсько-російський словник“ т. I, К. 1953, загальна картотека Інституту мовознавства, деякі новіші видання (підручники і окремі роботи) технічної, сільськогосподарської та іншої літератури. Крім цього, в певній мірі критично використовується термінологічний бюлетені, видані на Україні 1934-1935 р. („Виробничий термінологічний бюлетень“, ВУАН, К. 1935,

„Фізичний термінологічний бюлетень“, „Математичний термінологічний бюлетень“ та ін.), а також короткі словники, видані в той же період для середньої школи („Російсько-український словник математичної термінології“, „Російсько-український словник біологічної термінології“ і т.п.).

З „інструкторських вказівок“ Н. Родзевича бачимо, що чергова „генеральна лінія партії й уряду“ в термінологічній ділянці з часів Хвилі по суті не змінилася (хоч сам Хвиля і був розстріляний). Серед прикладів рекомендованого перекладу Н. Родзевич наводить такі українські відповідники до російських технічних термінів: ГРУЗОПОДЪЕМНОСТЬ — ВАНТАЖОПІДЙОМНІСТЬ; СВАРКА — ЗВАРКА; ГРУНТОВКА — ГРУНТОВКА; ПОЛОСА — ПОЛОСА.

Українську мову московська більшовицька влада терпить, провадячи одночасно політику поступової фактичної її ліквідації поперше способом пристосування її до форм і психології російської мови, подруге, способом систематичного звужування кола практичного її вживання. Ілюстрацією застосування першого способу щодо технічної термінології є словники і преса, другого — творення так званих „всесоюзних“ і „союзно-республіканських“ міністерств та управлінь, що поглинають автономне діяння української техніки й економіки і тим призводять до ліквідації практичного вживання української термінології на підприємствах, отже й потреби в українській технічній літературі. У статтях на технічні теми, що трапляються в підсоветських часописах і журналах в Україні нелегко тепер відшукати таких українських термінів, як ВІДСОТОК, ФАХІВЕЦЬ і под. зате „квітнуть“ рядки цих статей різними ПРОЦЕНТАМИ, СПЕЦІАЛІСТАМИ, ПЛОЩАДКАМИ, СТРОКАМИ, ЛЬОТЧИКАМИ, КУЗОВАМИ і т.п.

Проте не можна сказати, що українська інтелігенція ставиться до цих насильств над нашою мовою цілком байдуже. Проводиться вперта боротьба за повноправність українських відповідників до російських слів, і за перше місце, а то й єдине місце їх у словниках і в українській мовній практиці. Робляться проти русифікації української мови серйозні застереження, хоч б з приводу того, що „в тих випадках, коли в українській мові є відповідник для називання цього поняття, російські слова не належать до складу лексики української літературної мови, і вживання їх є помилкою“. (Підкр. наше — І.Г.) А тим часом навіть у мові газет доводиться зустрічати БЛАГОДАРНІ (замість ВДЯЧНІ), ОГЛАСКА (замість РОЗГОЛОС), ВМІШУЄТЬСЯ (замість втручається), ОБІХОД (замість УЖИТОК)... (А.П.Коваль. Про культуру української мови. В-во Київського університету, 1961, ст.13). Відомі з цього приводу численні статті українських письменників, які скільки це можливо в радянських режимних умовах, виступають в обороні рідної мови.

Те, чого в цій боротьбі не можуть робити

ЯКЩО ЖИВЕТЕ У ВІННІПЕГУ І МАЄТЕ ФІНАНСОВІ КЛОПОТИ

- при закупі, або на праві авта,
- при закупі нового урядження хати,
 - при консолідації (зібрані) всіх боргів,
 - при закупі, або перебудові дому, тоді

РАДИМО ВІДВІДАТИ КРЕДИТОВУ КООПЕРАТИВУ ПІВНІЧНОГО ВІННІПЕГУ

Вона радо допоможе Вам
усі ці клопоти усунути!

NORTH WINNIPEG CREDIT UNION LTD
544 Selkirk Avenue
Winnipeg, Manitoba R2W 1Y9
Telephone: 589-8808

українці в межах СРСР, зокрема УРСР, намагаються робити українці в країнах „народних демократій“, скажімо, в Польщі. Наприклад, у місячнику „Наша культура“, органі українських літераторів у Польщі, виступив письменник Максим Запорожець проти русифікації української мови й культури, здійснюваної під плащиком запровадження „двох (так званих) рідних мов“. Полемізуючи з академіком Іваном Білодідом, автором брошури „Розвиток мов соціалістичних націй СРСР“, Максим Запорожець кваліфікував теорію „двох рідних мов“ як антинаукову і наголошував: „Той чи інший народ може володіти кількома мовами, але за рідну він має тільки одну“.

Всупереч партійним денационалізаторам, що прирікають українську мову на відмирання, тижневик „Наше слово“ висловив глибоко оптимістичний погляд щодо подальших перспектив її розвитку: „Доля української мови лежить у руках багатомільйонного українського народу. Тут нічого не можуть вдіяти ані політики, ані навіть, як ви пишете „псевдо-філологи“. Бо філологи фіксують мовні факти, дають вказівки, пояснюють, а мова живе, розвивається. Факт уживання української мови в кожній ділянці життя і в щоденному житті є найбільшою запорукою, що її ніхто не спотворить, ані перекреслить.“

Так, її ніхто „не перекреслить“! Але її намагалися „перекреслити“, прирікали на відмирання великодержавні шовіністи, філологи з московського журналу „Вопросы языкознания“ та „теоретики“ типу дагестанського літератора Ахата Агаєва. З офіційної трибуни 5-го з'їзду письменників України Леонід Новиченко, Василь Козаченко, Андрій Малишко, Віктор Корж, Віталій Коротич, гість із Москви — Сергій Барудзін та інші промовці осуджували — розуміється, в делікатній формі — політику „злиття мов і національних культур“. Леонід Новиченко говорив: „Фактично в статтях Агаєва містилася вимога ліквідації національних мов і переходу письменників на мову російську“.

Бадьорій висновок М. Запорожця, однак не дає підстав для заспокоєння. Нам відомі наслідки русифікації і польонізації і навіть германізації лексики нашої літературної мови, які ми боляче відчуваємо тяжать над нами й досі. Мова стоїть на сторожі незалежності своєї нації, а нація повинна стояти на сторожі чистоти і розвитку своєї мови, зокрема в нашому випадку на сторожі точности, виразности й самобутности своєї термінології.

УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ НЕ ЗАЛЕЖУЮТЬСЯ

Єдиною у Польщі книгарнею, що розповсюджує українську літературу поштою, є книгарня «Дому ксьонжки» в Ольштині, що на площі Вольносьці.

З керівником цієї своєрідної книжкової крамниці — Ромуальдом Шумілло — я провів розмову.

Відколи існує український відділ у вашій книгарні?

— *Все почалося ще у другій половині 50-их років після того, як виникло Українське товариство. Спочатку продажем і висилкою українських книжок займалася тодішня книгарня імпортних видань. Пізніше цим зайнялася наша книгарня.*

— Немає жодних сумнівів, що на рідномовну книжку уже тоді українці з Вармії і Мазур, і не тільки цього району, чекали з нетерпінням, Тому-то створення українського відділу, який займався висилкою української літератури у різні регіони Польщі, було сприйнято з великим задоволенням. Чи й з боку організаторів виявлено такий ентузіазм?

— *Ніде тут правди діти що не всі були за створенням цього відділу, побоюючись додаткових клопотів і передбачуючи непотрібні на їх думку, витрати. Ці побоювання виникали з браку розпізнання щодо запотребування на українську книжку в Польщі. Та незабаром усі переконалися, що український відділ просто таки необхідний, не приносить він витрат, а навпаки, чималі прибутки.*

— Скільки українських книжок протягом року ви продасте?

Протягом року розходиться понад 15 тисяч українських книжок, з чого двадцять відсотків продаємо безпосередньо у книгарні, а вісімдесят, згідно з замовленнями, висилаємо до замовників у різні місцевості Польщі.

— Які українські видання користуються найбільшою популярністю?

— *На це запитання годі однозначно відповісти. Так, само швидко, як і класична художня література, з полиць зникають словники, енциклопедії, атласи, книжки для дітей. Наприклад, протягом одного дня ми продали 80 примірників «Атласу української мови» Швидко розійшлося теж 200 комплектів 20-томної «Української радянської енциклопедії» Не залежуються також на полицях казки, підручники для навчання української мови, фольклорні збірники, альбоми, порадики для вишивальниць тощо.*

— Чи, крім приватних осіб, в купівлі українських книжок зацікавлені й установи?

— *Так. Українські книжки у нас постійно замовляють Польська Академія Наук, Варшавський університет, редакція «Наше слово», Загальноосвітній ліцей в Гурові-Ілавецькому.*

— А науковці, котрі працюють над українською проблематикою?

— *Нашим постійним замовником є, між іншим, професор Владислав Серчик з Кракова.*

— Багато людей шукає українських платівок. Чи є можливе, щоб ваша книгарня тако ж займалася і їх продажем?

— *Дійсно, покупці української книжки часто питають і про платівки. Ми б радо їх продавали, але до нас з України не надходять каталоги платівок і тому-то ми не маємо можливості їх замовити.*

— Дякую за розмову.

Розмовляв: Ф. Мігус
„Наше слово“ (Варшава)

О. ВОЛОХ

ВСЕСВІТ і ЛЮДИНА

В журналі National Research Council of Canada «Science Dimensions» число 2, за 1981 рік, розповідається про щойно відкриту химерну зоряну структуру, названу SS 433. Астроном Астро-фізичної обсерваторії в Британській Колумбії, називає її „найбільш драматичним і екзотичним об'єктом Галактичної системи“.

Справа в тому, що спектральні лінії світла цієї зірки виявили щось неімовірне: виглядає, ніби вона рухається з величезними швидкостями одночасно в двох протилежних напрямках: в сторону Землі — з швидкістю 30 000 км/сек. і від Землі — з швидкістю 50 000 км/сек. Здивовані учені виявили також періодичне коливання висоти цих швидкостей, з періодом рівним 164 земних днів.

Сьогодні існує кілька намагань пояснити поведінку цієї дивної зірки, але ми згадуємо тут про неї лише для того, щоб проілюструвати яким скомплікованим і чудесним є зоряний світ, та наскільки далеко пішла сучасна наука в своїх намаганнях пізнати його. Пояснення поведінки цієї зірки розглянемо далі.

Людина цікавилась засіяним зорями вечірнім небом від самих початків свого існування, інтуїтивно відчуваючи, що десь там прихована таємниця постання всього, що існує довкола, десь там, в незрозумілому, загадковому світі зірок і планет.

Минали віки... Первісне зацікавлення поступово привело до того, що зоряний світ, всесвіт, став предметом інтенсивних досліджень, суперечок, гіпотез.

В сучасній філософській класифікації наш світогляд також залишається узалежненим від нашого розуміння всесвіту, від степені знайомства з ним, від форм інтерпретації як матеріалістичної так і ідеалістичної субстанції.

В пошуках абсолютної істини, в намаганні пізнати і пояснити як реальний так і духовний світ, матерію, ідею, природу скристалізувались два світогляди: ідеалістичний і матеріалістичний. Обидва вони перебувають в стані постійних змін, доповнень, розвитку.

Зрештою, історія людства і є історією цього розвитку, історією ментальної еволюції людини, історією надбання нових знань про все, що оточує нас, що творить всесвіт, природу, нас самих.

Це пізнання приводить, з одного боку, до розвитку науки, до технічного зросту, до поширення кругозору людини, з другого боку, в процесі того пізнання народжуються нові ідеї, які ведуть до духовного зросту, до морального ушляхетнення, до підвищення етичних стандартів, до ідейної еволюції.

Ідеалістичний світогляд є майже такий старий,

як мислення. Зрештою, першим контактом первісної людини з зовнішнім світом був, так би мовити, духовний контакт, була іскра віри, віри в когось вищого, в свого творця і охоронителя.

Якщо Бог на певному еволюційному етапі створив біологічну людину, першу істоту з потенційною здібністю мислити і вірити, то віра в Бога, як первинний духовний чин чи рефлекс цієї істоти, поєднала її з ним, з кимось вищим, всемогутнім, абстрактним, хто поступово вивів її з її обмеженого внутрішнього світу, зміцнив духовно, створив духовну людину, якою вона і залишилась до сьогодні.

Первісний бог первісної людини не був істинним Богом, так само, як ними не є ті боги, що існують в уявленнях сьогодишньої людини.

Але віра в Бога, віра в щось високе і святе, відіграла рішальну роль в формуванні людської душі, в розбудові її свідомості, інтелекту, моралі.

Віра у всесильного творця, у всемогучого провідника і господаря допомогла людині розвинути в собі ті якості, якими вона його наділяла.

Напротязі історії віра, таким чином, залишалась основною творчою силою в процесі духовної еволюції. Такі важливі якості, як ініціатива, впертість, амбітність, відвага розвивалась під впливами надії та віри.

Ці якості, разом з вірою, допомагали людині в її боротьбі а за існування, в нерівних змаганнях з стихіями, з хижими тваринами, з містичними страхівцями, які виникали в її чутливій і буйній уяві.

Віра об'єднувала і збуджувала, давала відвагу. Власне тому, перед кожною важливою подією, як мисливські та військові походи, народження, смерть, одруження, подорожі, відбувались спеціальні ритуальні церемонії, призначення яких було розпалити віру, піднести її.

Без тої віри в допомогу і оборону свого могутнього покровителя залякана, малосильна людина не витримала б труднощів передісторичних часів, без віри в Бога, без благодійних впливів її, вона б перестала боротись за своє існування, поволі зникла б, залишила б світ фізично-сильнішим тваринам.

Визнання цієї важливості віри в людинотворчому процесі, інтуїтивне усвідомлення важливості Божественної ідеї, як духовного початку, в механізмах всього існуючого в природі, подібно до ролі людської думки в механізмах твореного людиною, переконання в тому, що людина і її оточення не могли виникнути самі по-собі, а були створені Богом, — все це цілком послідовно привело до виникнення ідеалістичного світогляду моністичного характеру. В початках цивілізації всесвіт здавався порівняно простим, матерія — однорідною, позбавленою внутрішніх рухів. Для примітивного дослідника ідеалістично-ілюзійне пояснення як явищ в природі, так і довоколишнього світу було більш прийнятним і послідовним ніж аналітично-матеріалістичне. Поверховне ідеалістичне пояснення приходило без складних дослідів та інструментів, без до-

кладного розуміння природи, явищ, законів руху матерії. Таке пояснення базувалося на абстрактних формах, на необґрунтованих припущеннях, на вірі в містичну матеріалізацію ідей... Моністичний ідеалізм не міг бути інакшим, бо умови, в яких він поставав і розвивався, не дозволяли ліпшого пояснення механізмів природи, глибшого розуміння її ества.

Таким чином, моністичний ідеалізм був, з одного боку, плодом віри у зверхність ідеалістичного чи духовного початку та, з другого боку, — наслідком наукової відсталості людства, наслідком існування цього моністичного світогляду в умовах примітивної цивілізації.

Спорідненість ідеалістичного світогляду з вірою, зближеність засадничих ідей цих двох систем привели до того, що моністичний ідеалізм почали утворювати з релігією, зокрема з біблійною версією про виникнення світу, людини, життя.

Вульгарно-спрощена інтерпретація цієї версії, разом з нашою ментально-духовною відсталістю привели до компромітування як релігії, так і ідеалістичної філософії, пониження їх питомної вартості в сучасному світі.

В дійсності, перше релігійне відкриття, яке ми знаходимо в Біблії, було заскладним для сучасників його творення навіть в тій формі, в якій воно було подане. Людська наука потребувала тисяч років розвитку щоб бодай частинно охопити біблійні думки про походження всесвіту. Зрештою, ще й сьогодні, хоч ми і маємо мільйони книжок та наукових праць, повного пояснення цих питань не існує.

Наше розуміння природи розвивається з нашим інтелектом, розвивається з ним і наша здібність сприймати духовний світ, розуміти божественні відкриття і впливи, підтримувати комунікацію з духовним світом, відчувати Бога.

Якщо людина колись приходила до Бога в наслідок своєї слабості і темноти, то тепер вона починає робити це свідомо, в наслідок наукового росту, духовного відродження, в наслідок поступового усвідомлення абсолютної необхідності Бога і його впливів на світ.

І хоч ми ще є далекі від обривів повного пізнання об'єктивної реальності, від остаточного розкриття таємниць сутності природи і життя, вже тепер потрібно ствердити, що довколишній світ складається не з одного, а з двох початків: духовного і матеріального. Співіснування духовного і матеріального початків у різних формах творить всесвіт, життя, людину, ідею, віру... Співіснування це не є стихійним, випадковим, механічним, а проходить воно згідно з принципами і законами духовного початку за його пляном, гармонійно, організовано, згідно з програмою когось, про кого ми ще дуже мало знаємо, хоч і намагаємось пізнати від самих початків свого існування.

Вже тепер потрібно ствердити, що віра в непізнані форми вищого проводу, віра в інтелектуальні впливи цього проводу, віра в Бога є дуже важли-

вим елементом людської свідомості. Як ми вже відмітили, ця віра була і буде надалі лишатись основною формуючою силою людського „я“, тим джерелом, що дає пересічній людині духовну поживу, ошляхетнює з різних людей, так і ці люди міняються напротязі з різних людей, так і ці люди міняються напротязі свого життя.

Дехто з нас не відчуває потреби вірити, шукати, молитись, просити Божої допомоги, не потребує духовних впливів, дороговказів. В певних стадіях свого життя, більшість з нас залишається задоволеними матеріальним існуванням. Але є такі люди, які без віри не можуть жити, є такі періоди в житті коли, без духовного контакту з Богом майже всі ми почуваємось, самотніми, осиротілими.

Позбавляти таких людей можливості молитись, підтримувати контакт з Богом, вірити в його провід і допомогу — це однаково, що відбирати життя.

В наслідок обмеженості наших знань про те, що існує за обривами матеріального світу, нам трудно вірити в реальність духовної сфери, в реальність впливів цієї сфери на матеріальний світ.

Ми побували на небесах, заглянули в космічні простори, побачили атом і переконали себе, що там ніде нема місця для духовного світу, але ми не стали на стільки мудрим, щоб відшукати і побачити цей світ там, де він є!

Грандіозна комплексність космогенічних і біохімічних процесів природи, безконечна величина Всесвіту, безперервність у просторі і часі приводять до того, що творець того всього стає нереальним, немислимим. Той Бог, яким його здібні уявити навіть ті, хто в нього вірить, є замалий, запростий, заслабий для того, щоб творити цей світ, життя, людину, керувати цим усім, впливати на це все.

Нам трудно усвідомити, що власне примітивність наших знань про духовну сферу і творить примітивного бога, спрощує наше розуміння його сутності, поняття про його форми чину, послаблює реальність його.

Сучасні моністи матеріалісти мають до свого розпорядження науковий досвід тисячолітньої праці людства. Архімед, Паскаль, Галілей, Кеплер, Кюрі, Айнштайн — це лише кілька визначних учених, які присвятили своє життя дослідженню і вивченню матеріального світу. Крім них, цей світ вивчався тепер десятками тисяч учених по всій земній кулі. Пізнання систем механічних процесів матеріального світу коштують мільярди. Для прикладу, згадаймо лише дослідження космічних просторів з недавніми подорожами до Місяця і до планет, досліди в діяльності медицини, вивчення атома.

Завдяки цим дослідом і праці, загальна наука про видимий фізичний світ зробила колосальний поступ.

Все ж таки, підсумовуючи цю багатолітню працю тисяч учених, цей поступ матеріальної науки, всі ті відкриття останніх десятиліть, не можна і не задуматись:

ГЕНЕТИЧНІ ХВОРОБИ

(Генетика, IV)

— Чи не дивним є, що сучасна матеріалістична наука не є в стані відкинути містицизм ідеалістичних поглядів, переконливо заперечити раціональність метафізиків чи релігійних наук, дати конкретні і прийнятні пояснення основних процесів і явищ матеріального світу? Чи не є ця неспроможність сучасної науки ознакою того, що Всесвіт, людина, життя є значно складнішими, ніж ми собі уявляємо, що діапазон наших знань є завузький, заобмежений, наш кругозір не охоплює повної комплексності всесвіту?

І тут виникає питання: чи не повинні ми поширити поле своїх студій, вийти з обмеженого матеріального світу, заглянути також у світ духовний? Чи не час рівномірно розвивати як матеріалістичні науки про реальний світ, так і ідеалістичні — про світ духовний?

Ми віримо, що лише поступове пізнання всесвіту в його обидвох субстанціях — духовній і матеріальній, приведе до нового зрозуміння як матерії, так і ідеї, як природи так і її творця, приведе до ознайомлення з його виливу на матерію, на людину, на всесвіт, з тим, що прийнято називати еволюцією.

Наше нерозуміння Бога не може служити причиною заперечення його. Наші помилки не є помилками Бога!

**

Згадувана нами напочатку цього огляду зоряна структура SS-433, вважається бінарною зіркою, в якій звичайна зоря є спарована з невидимою, можливо нютроновою зіркою, т. з. „чорною дірою“.

Ця пара небесних тіл рухається одно докола другого з величезною швидкістю, з періодом орбіт рівним приблизно 13.1 земних днів. Тому, що нютронова зірка має неймовірну силу тяжіння, вона постійно здирає матерію з звичайної зорі, всмоктуючи її, створюючи так звані наносні диски, який періодично хитається, з періодом рівним 164 земних днів.

В залежності від того, який промінь ми обсервуємо, верхній чи нижній, виникає враження наближення чи віддалення системи.

Це є лише одно з пропонованих пояснень дивної поведінки структури SS-433.

Треба зазначити, що це пояснення не всіх задовольняє!

В адміністрації ще є запасні копії „Нових Днів“. Читачі які не врівняли вчасно своєї забургованості і їм вже припинено висилку журналу, можуть отримати втрачені числа, якщо розрахуються з Видавництвом.

Ці хвороби з'являються в наслідок пошкодження чи втрати цілої хромосоми або її часток. Сьогодні встановлено до трьох тисяч генетичних хвороб, але групи науковців по всьому світі працюють над дослідженням тільки половини їх. Науково-дослідна праця в ділянці генетичних хвороб потребує виключно кваліфікованих науковців з різних біологічних наук: біохемії, мікробіології, молекулярної й клітичної біології та генетики.

Генетичні хвороби не набуті. Людина народжується з ними. Мета науки — вивчити їх, встановленням змін, які постали в хромосомах і генах у час зародження та знайти як запобігти їм. Коротко й поверхово розглянемо головні ознаки генетичних змін, які викликали деякі хвороби.

1. *Давн Синдром* (монголізм). З'являється в наслідок абнормальних змін у цілій хромосомі або частині її. В народженій дитини з монголізмом, замість нормальної кількості (46), дитина має 47 хромосомів. Ця абнормальність в народженого монголоїда вражає всі клітини тіла, з виявом різного ступня ментальної дефективності, які розпізнаються по зовнішніх фізичних ознаках уже при народженні, напр., плоске обличчя з монгол. косими очима; плоска задня частина голови і шиї; п'ятий палець рук короткий. В процесі фізичного розвитку ментальність поволі погіршується. Часто діти, народжені з цією хворобою, виявляють природжені дефекти в серці та інших органах тіла. В 1960 р. було встановлено, що один тип непоєднання хромосомів теж створює цю хворобу. Можливість народження монголоїда в жінок у 20 років є один випадок на два тисячі. Після цього віку число поступово зростає до 35 років. У 40 років жінка має шанс народити монголоїда один до сорока.

2. *Статеві хромосоми*. В більшості тварин, включно з людиною, статеві хромосоми позначаються літерами X і Y. Кожна жіноча статеві клітина або овум має „X“ хромосому. Кожна чоловіча статева клітина (або сперм) теж має одну „X“ хромосому. Тому половина чоловічих стетевих клітин мають „X“, друга половина має „Y“. Коли овум запліднюється клітиною „X“ тоді, з'єднання утворює комбінацію „XX“ або жіночу *стать*. Коли овум запліднюється чоловічою статевою клітиною, яка в собі має „Y“ хромосому, то це утворює комбінацію „XY“, або чоловічу *стать*. *Стать* визначається уже в час запліднення в хромосомах клітин батьків. Переважно у тварин і людини, *стать* визначається батьком. Це, звичайно, не генетична „хвороба“.

Клефорт синдром. Недавно встановлено, що деякі особи мають вроджені помилки в кількості хромосомів. Напр., чоловік має зайву хромосому в

клітинах. Зайва хромосома є „X“. Тоді хромосома цієї особи є „XXY“. Нормальною чоловік має хромосому „XY“. Переважають жіночі хромосоми — „XX“. Зовнішні ознаки особи (чоловік) в випадку „XXY“ будуть жіночі. Тому чоловік з цією хворобою має ознаки жінки. Це збільшення грудей, недорозвинуті статеві органи, часто послаблена ментальність.

2. *Генетичні хвороби крові:* Гемофілія, серповидна анемія, анемія Куляя й Чаучер анемія, Гемофілія — це статево пов'язана хвороба абнормальністю в чоловіків. Гени передаються через „X“ хромосоми. Батько передає цю абнормальність через дочок внукам. Наприклад, англійська королева Вікторія одержала гени гемофілії від батька й через своїх дочок. Ця абнормальність була передана до царських родин Німеччини, Росії та Іспанії. Російський царевич Олексій був гемофілітик (у його крові не було згортливого фактора крові, тому невелике поранення чи чар викликали в нього зовнішню чи внутрішню кровотечу, яку було зупинити. В більшості випадків гемофілітик не доживав до зрілого віку.

4. *Генетичні хвороби зору й хвороби короткозорості.* Астигматизм (дефективність лінзи ока). Сюди належить глаукома, яка руйнує ретину очей (нерв), як теж ретинобластома (канцер ретини) і вроджене нерозрізнення кольорів.

5. *Генетичні хвороби шкіри.* Псоріазис (Лущинна шкіра), іхтіозис (затвердження шкіри), нервофібраматозис (м'яка пухлина), ксеродерма (виразки на шкірі), злоякісні пухлини (меланома, часто смертельно небезпечна), В.В.С. — переважно виявляється на обличчі, легко виліковується хірургічно, радіацією або вимороженням рідким азотом.

6. *Генетичні хвороби м'язів та дефекти кісток.* М'язна дистрофія — прогресивна втрата м'язової тканини; атаксія; — неспроможність координування м'язів, їх спазми та параліч; двопалість на руках чи ногах.

7. *Генетично успадковані хвороби мозку* — пухлини, психози.

Хвороби метаболізму — фенілкетонурія (порушення в продукуванні ензимів. Цей процес порушення утворює ментальний розлад, сліпоту й ідіотизм.

(Далі буде)

НАШЕ ЗДОРОВ'Я

ВІТАМІНИ ВЗИМКУ

Консерви

Історія наших звичайних, усім відомих консервів налічує лиш трохи більше 150 років. На початку минулого століття французький уряд оголосив конкурс на пошуки способів зберігання харчових продуктів. Перемога і премія дісталися кухарю і кондитеру Апперу, котрий виготовив перші в історії людства різноманітні консервовані продукти — стерилізовані, в щільно закритих пляшках. З того часу Аппер вважається «батьком» консервної справи»

Шоправда, ані він, ані його сучасники-науковці так і не змогли пояснити, чому ці вироби не псується. В той час ще нічого не знали про мікроорганізми і мікробіологія взагалі не існувала як наука. Наукове пояснення процесам консервування дав дуже значно пізніше уславлений співвітчизник першовідкривача консервів Луї Пастер.

Головна причина псування всіх без винятку харчових продуктів — мікроорганізми, вони розкладають харчові речовини. Є, щоправда, і друга причина — внутрішні біохімічні процеси, що відбуваються у свіжих рослинних і тваринних тканинах під впливом їхніх власних ферментів.

Під час консервування методом стерилізації продуктів у герметично закупореному посуді мікроби гинуть. Для цього досить нагрівати, скажімо, банки з фруктами до температури 100 градусів протягом кількох десятків хвилин. Після стерилізації всередині посуду не лишається живих мікроорганізмів. Руйнуються і ферменти. Отже, усуваються обидві причини, що призводять до псування продуктів. У результаті правильно виготовлені і стерилізовані консерви можуть зберігатися роками і десятками років у звичайних кімнатних умовах. І нема потреби вказувати на посуді строк їх придатності.

Усе це стосується консервів і в металевих, і в скляних банках, оскільки вони однаково герметичні й піддані стерилізації. Однак не все, розфасоване у звичну консервну тару, — справжні консерви. Якщо продукти закупорити герметично, але

ОМЕЛА — ПРОТИРАКОВИЙ ПРЕПАРАТ

Омела — рослина, що селиться на різних деревах, найчастіше на тополі, і завдає їм шкоди. Омелу скрізь намагаються знищувати. Та ось після десятирічних досліджень груп вчених удалося виділити з омели протейновий комплекс, який належить до найсильніших з відомих до цього часу ліків проти раку. Ті ліки пригнічують ракові клітини.

Тепер у клініці Мюнхенського університету хворих на рак лікують соком омели. Хоча вже зареєстровано певний терапевтичний ефект, лікарі вважають, що дослідження ще не закінчені.

Я Японії і Сполучених Штатів надходять відомості, що там одержано інші ракопротейні протейни з рослини, грибів і молюсків. Отже, дослідження в цьому напрямі обіцяють бути перспективними в лікуванні проти раку.

не стерелізувати, строк їх зберігання значно скорочується. В цих випадках на етикетці обов'язково зазначається: «Зберігати в прохолодному місці не більше 5 днів», чи дається якась інша рекомендація. Прикладом таких напівконсервів є заморожені у сиропі ягоди: суниці, черешня, вишня, солоні огірки, квашена капуста в скляних банках з жерстяними кришками.

За калорійністю, вмістом білків, жирів, вуглеводів, мінеральних речовин, вітамінів консерви близькі до вихідних продуктів. Свого часу найбільше сумнівів викликала вітамінна повноцінність консервів. Справді, якби при консервуванні втрачалась одна з найцінніших складових частин овочів і фруктів — вітаміни, то чи варто було б так широко застосувати консервування?

Питання це вивчене всебічно. Найбільше уваги дослідники приділяли найменш стійкому вітаміну — С. Що ж виявилось?

Втрати вітаміну С неминучі і при консервуванні, і при домашньому приготуванні їжі. Однак консервування затримує його краще, аніж звичайне варіння. Адаже сучасна техніка в консервній промисловості дає змогу усунути шкідливий вплив кисню на продукти, уникнути їх зіткнення з металами, які руйнують вітамін С... Якщо зварені овочі залишити на кілька годин у каструлі, вітамін С у них майже повністю зруйнується. А в закритій консервній банці навіть через рік втрати не перевищують 10-25 процентів. То саме і з свіжими, залишеними на тривале зберігання: в них запаси вітаміну С зменшуються швидше, ніж у консервах. Отже, його вміст у консервованих продуктах іноді буває вищий порівняно із свіжими.

Консерви бувають найрізноманітніші. Овочі натуральні (зелений горошок, стручкова квасоля, кукурудза, томати тощо) виробляють з абсолютно свіжих овочів. У таких консервах найкраще зберігаються природний смак, аромат, колір, зовнішній вигляд і всі цінні харчові речовини — вітаміни, мінеральні солі, цукор. Обов'язково треба використовувати і заливальну рідину. В неї переходять цінні розчинні речовини. Консервування фруктів і ягід — це виготовлення компотів, варення джемів, фруктових пюре, соків. Поряд із звичними прозорими соками у продаж надходять і соки з м'якоттю, або «нектари». На вигляд вони менш привабливі, але мають підвищену харчову цінність, бо містять, на відміну від прозорих соків, деякі речовини, нерозчинні у воді.

Відкриті консерви доцільно використовувати якомога швидше, тому що в них активізуються процеси окислення і розмножуються мікроби. Якщо ж не вдається одразу їх використати, треба обов'язково перекласти їх у скляний чи фарфоровий посуд і поставити у холодне місце.

Заморожені фрукти і ягоди

Якщо при консервуванні продуктів мікроби повністю знищуються, то при деяких інших видах об-

робки вони лиш неутралізуються. Їх позбавляють умов, необхідних для життя, і вони тимчасово припиняють свою діяльність. На цьому ґрунтуються такі способи збереження продуктів, як сушіння, охолодження, заморожування. Без вологи мікроби не засвоюють харчових речовин, оскільки можуть всмоктувати їх тільки з розчину. Низька температура неначе паралізує мікробів. Однак як тільки до сухих продуктів додають воду чи нагрівають заморожені ягоди або фрукти до кімнатної температури, мікроби в них оживають. Отже, їх треба одразу після цього споживати.

Швидке заморожування — дуже ефективний спосіб збереження персиків, слив, абрикосів, полуниць, малини, агрусу тощо. Плоди заморожують у морозильних камерах спеціальних підприємств.

Найкраще зберігається аромат, смак і поживність фруктів і ягід, заморожених без цукру. Деякі плоди (абрикоси, персики, яблука) перед заморожуванням обробляють аскорбіновою кислотою. Від цього в них підвищується вміст вітаміну С, вони не темніють під час зберігання і нагрівання.

Розморожувати ягоди і фрукти слід при кімнатній температурі.

Квашена капуста

Чудовим джерелом вітаміну Сі. деяких мінеральних речовин є взимку правильно пригтовлена квашення капуста.

Вміст вітаміну С в різних частинах капустяного качана неоднаковий. Так, у 100 грамах зовнішніх листків білокачаної капусти його 30-31 міліграм, а у внутрішніх — до 52. Найбільше цього вітаміну в качані (до 75 міліграмів). Тому при квашенні треба використовувати не тільки капустяне листя, а й качани. Добре додати антонівські яблука, брусниці, клюкву, солодкий червоний перець. Яблука і ягоди поліпшують смак, а перець, крім того, сприяє тривалішому збереженню вітаміну С у капусті.

Зберігають квашену капусту в холодному приміщенні при температурі нуля і так, щоб вона була вкрита розсолем.

У капусті без розсолу швидко руйнується вітамін С, тому виймати її треба безпосередньо перед їдою. Не варто промивати квашену капусту, оскільки вона втрачає від цього цінні мінеральні речовини і вітаміни.

Квашена капуста корисна при захворюваннях печінки, при деяких розладах у роботі шлунка. Вона — цінний продукт для тих, кому треба обмежити в їжі кількість вуглеводів. Тому лікарі рекомендують включати її в раціон при ожирінні, а також хворим на цукровий діабет.

Однак при виразковій хворобі, гастролів, хронічних колітах кислу капусту їсти не слід. Обмежити її в раціоні треба і тим, у кого порок серця, гіпертонія, кардіосклероз та інші серцево-судинні захворювання. Адаже у квашеній капусті багато кухонної солі. Таким хворим краще їсти капусту, промиту

попереднього в проточній воді. Хоча вона при цьому і втрачає вітаміни та мінеральні солі однак дає користь нормалізуючи діяльність кишечника.

Михайло Доленко
лікар
(„Ніс“)

ГОЛОВА СКВУ В ЧІКАГО

28 і 29 листопада 1986 року в Чикаго гостював за-прошений УАКРадою голова СКВУ д-р Петро Саварин з дружиною.

В суботу в українській православній парафії св. Володимира відбулася зустріч делегатів організацій Чикаго і околиць на якій П. Саварин поінформував про діяльність СКВУ, його труднощі та великі можливості дальньої праці й обмінявся думками з людьми, що очолюють велику й енергійну громаду. Для тих, що не мали змоги бути його доповіді, подружжя Самбірські, керівники найстаршої в Чикаго радіопередачі, записали з ним інтерв'ю, яке було вислано в етер в неділю 30 листопада. Гостинно прийняв голову СКВУ владика Інокентій, єпископ Української Католицької Церкви.

В суботу увечері д-р П. Саварин був учасником голодного обіду, на пошану замучених російсько-комуністичною владою українських художниць, який вштовпувало се-стрицтво Покрови Пресвятої Богородиці при парафії св. Володимира і Ольги.

В залі цієї ж парафії відбулася його доповідь для ширшого кола громадянства. Представив його публіці голова УАКРади Олексій Коновал, зазначивши, що не легкі обов'язки поклала українська громада на його плечі — репрезентувати їх розсварених, нетолерантних і часто непотрібно сварливих.

Петро Саварин за професією адвокат. Він є визначним і шанованим громадянином Канади, відданим української спільноті.

Завдяки його старанням створено провінційним урядом Альберти Канадський Інститут Українських Студій при Альбертському університеті, створено село української культури, а в школах Альберти введено українсько-англійські двомовні програми. Довгі роки, працюючи для української громади, він займав різні високі посади.

В своїй доповіді він виявив незavidну долю українського народу на своїй землі та сказав, що „нам треба робити те, чого вони не можуть робити там... Якщо нас тривожать перемішування та перемішування населення, виселювання українців з України, мішані подружжя, низький народний приріст через аборти, алкоголізм і низький рівень життя, русифікація, терор і т.п. речі, спричинювані колоняльним статусом України, то не закладаймо рук, а берімося до праці. Маємо у світі великі наукові установи, через які можемо інформувати вільний світ, маємо пресу, маємо доступ і до загального мідія, включно із радіопередачами на Україну“.

Роля СКВУ є безмежно велика, потрібна для нас тут і для українців на батьківщині. Чим скоріше ми це зрозуміємо і підтримуємо не на словах, а на ділі СКВУ — тим краще для української справи. Через те, що його доповідь буде поміщена в українській пресі, читачі самі можуть познайомитися з його думками. Після доповіді продано коло 80 збірників з Конгресу СКВУ на суму 1,150 дол. Крім того на потреби СКВУ на збіркові листи при дверях зібрано коло тисячу доларів. Каса „Самопоміч“ вручила чек голові на одну тисячу доларів на потреби СКВУ під час відвідин каси.

ОКО.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

ПРОЩАЙ, НАШ ДОРОГИЙ ТАТУ І ДІДУСЮ!

У п'ятницю 1-го серпня 1986 р. в Торонто відійшов на вічний спочинок **Іван Костюк**. Бл. п. Іван народився 28 травня 1909 р. в Україні. У 1929 р. оженився з Галиною Малиш, але їм довелося недовго втішатись родинним життям серед рідних і друзів. В 1930 р. їх вивезли в сибірську тайгу, де їм довелося гірко жити серед великих снігів і морозів.

Коли там помер їхній син, вони втекли з цього страшного пекла і аж до гітлерівської окупації України переховувалися за межами України. У 1942 р. вони повертаються додому, але не надовго. Лиш народився в них син Олександр, вони знову вирушають в час війни в дорогу, тільки цим разом не на схід, а на захід.

Родина Костюків жила в Німеччині і в Бельгії, а в 1951 р. приїхали до Канади, оселившись в Торонто. Галина Костюк померла тут 17 квітня 1971 р. Св. п. Іван Костюк був добрим чоловіком, батьком і дідусем. Належав до української православної церкви св. Володимира, мав багато друзів і знайомих, любив природу, а зокрема працю біля бджіл на своїй фермі. Дуже любив своїх онуків Олександра та Андрійка і тишився ними.

Відправив панахиди й довершив чину похорону нашого дорогою тата і дідуса тепер уже покійний о. прот. Юрій Ференсів. Велике спасибі всім присутнім на панахидах і похороні та всім тим, що прислали квіти й висловили співчуття у нашому великому горі.

Окремо дякуємо всім, що допомагали нам під час похорону й тим, що склали 400 дол. під час трапези на розбудову оселі „Київ“, яку покійний підтримував і якій допомагав.

Спільно спокійно дорогий і незабутній наш тато й дідусю. Нехай канадська земля буде Вам легкою, а Всевишній нехай прийме Вас у своїй святій оселі.

Олександр — син

Оля — невістка

Олександр і Андрійко — онуки.

У ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ БЛ. П. ОЛЬГИ І ПЕТРА НЕЛІПІВ

З цим листом посилаємо чек на пресовий фонд „Нових Днів“ як нев'янучий вінок у першу річницю смерті нашої дорогої Мами і Бабусі бл.п. Ольги Неліпи, яка відійшла у вічність 11-го жовтня 1985 р., а також у річницю смерті нашого дорогого Тата і Дідуся бл.п. Петра Неліпи, який відійшов у вічність 11-го листопада 1985 р. рівно місяць після смерті своєї дружини.

Заупокійні панахиди, на замовлення синів, невісток та онуків, урочисто відправив о. прот. Євген Левицький, настоятель церкви св. Івана Хрестителя в м. Ошаві, в суботу 11-го жовтня по Мамі, а в неділю 16-го листопада по Татові, з великою участю парафіян, друзів і знайомих.

На поминальному обіді, який відбувся в домі молодшого сина, була переведена збірка на пресовий фонд „Молодої України“ (\$158.00), а свати покійних, п-во Іван і Мотря Носовенки, склали дар в сумі \$400.00 ан Фонд Петра і Ольги Неліпи при „Молодій Україні“, який був заснований синами і тепер нараховує \$6,500.00.

Після обіду о. настоятель згадав теплими словами Покійних і в молитвах просив Господа оселити їхні душі в царстві небеснім.

Вічна їм пам'ять!

сини: **Василь і Григорій,**
невістки: **Людмила і Тамара,**
внуки: **Наталка та Петро.**

В ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ БЛ. П. МИКОЛИ ЮЩЕНКА

Микола Ющенко упокоївся 7-го жовтня 1985 р. в м. Лондоні (Канада) на 72-му році свого життя. В річницю його смерті дружина Марія, діти та внуки покійного замовили панахиду, яку відслужив о. прот. Віталій Метулинський, з співом церковного хору.

Після панахиди, в церковній залі поминальний обід. Програмою керував сват покійного Микола Співак. Співчуття родині висловили: від Громади св. Тройці — Іван Ноженко; від оселі „Україна“ — М. Співак; від Головної управи ТОП — І. Данильченко; від жіночого товариства — Елена Семенюк і від Золотого Віку — Герман Сав'юк. Кінцеве слово сказав о. Віталій.

Дружина покійного подякувала о. Віталієві, хористам, усім, хто зложив співчуття та жінкам, які приготували обід. На заклик господаря було переведено збірку, яка принесла 181 дол. З того розділено на одумівський журнал „Молода Україна“ 100 дол., на „Вісник“ і „Нові Дні“ по 40.50 дол.

Всім жертводавцям велике спасибі, а покійному Миколі Ющенкові — вічна пам'ять.

І. Данильченко і Редакція „Н.Д.“

ПАМ'ЯТІ МИКОЛИ АНДРЕ

Замість квітів на свіжу могилу св. п. Миколи Андре складаємо як нев'янучий вінок на пресовий фонд „Нових Днів“ — 25.00 дол.

Засмученій дружині Даді та родині висловлюємо наше глибоке співчуття та підтримку з приводу болючої втрати.

Людмила та Василь Неліпи

ЗАМІСТЬ КВІТІВ НА МОГИЛУ ЛЮБИ ЛОБАЧЕВСЬКОЇ

Замість квітів на могилу моєї дорогої приятельки Люби Лобачевської, дружини кл. ревізора Р.У.С.К, котра померла 19 липня 1986 р., складаю на пресовий фонд „Нових Днів“ 32 дол.

Спи, дорога Любо, сни про Твої далекі дрімучі волинські ліси. Дочці Оксані Лобачевській висловлюю глибоке співчуття.

Надія Романчук-Стефанська, Сан Дієго.

В ПАМ'ЯТЬ ПАВЛА СІРЕНКА

10-го жовтня 1986 р. дружина Галина влаштувала поминки в 40-й день упокоєння її чоловіка Павла Сіренка. Панахиду відправив у православній церкві св. Івана Хрестителя в Ошаві о. прот. Євген Левицький. Багато друзів і приятелів прийшли помолитися за спокій душі покійного Павла.

Господарем трапези в церковній залі був Дмитро Бражник. Промовці згадували пройдений тернистий шлях Павла Сіренка та висловлювали глибоке співчуття дружині покійного. Після обіду друзі і приятелі зложили 70 дол. на пресовий фонд трьох часописів — „Нові Дні“, „Вісник“ і „Мета“.

Всім жертводавцям щире полтавське спасибі, а покійному хай буде вічна пам'ять.

І. Манько

ПАМ'ЯТІ МАРІЇ ПЕРЕДЕРІЙ

У третью річницю відходу в вічність моєї незабутньої і доброї дружини Марійки, що сталося 23-го листопада 1983 року, як нев'янучу квітку на її могилу складаю на пресовий фонд \$25.00.

Вічна їй пам'ять.

Іван Передерій — чоловік

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

І ШЕ ПРО НАЗИВАННЯ ПО БАТЬКОВІ

Автор статті „Називання по батькові“ в журналі „Нові Дні“ ч. 434, квітень 1986 року, шановний Петро Васильович Оарченко, пише, що Іван М. Чинченко безпідставно твердить, що звичай іменування людей по батькові виник в Україні після Переяславської угоди, що цей звичай принесли москалі, і що Кочубей (?!?) почав впроваджувати той звичай (на — з мови Шановного Автора) в Україні.

Шановний Васильовичу, замість списку використаної літератури (головні джерела), я радив би Вам добре простудювати розділи „Княжа Доба“ у фундаментальних працях академіка М. Грушевського та сланої вже пам'яті проф. Наталії Василенко-Полонської. Святслав Ольгович від княгині Ольги, та Мономаховичі. Князь Володимир Мономах — історія не називає його синів та внуків по батькові — Володимировичі, а Мономаховичі. Ті 22 імен, що Ви, Васильовичу, наводите в першій колоні Вашої статті, то не називання по батькові, то є **Династії, Династії, Васильовичу!** Як нам відомо з історії, кожний князь як також і княжата (князьки наділені їм волостей) кожний з них мав свою **Династію**, і їхні сини та внуки вживали титул своєї **Династії**.

В документах великого гетьмана Богдана Хмельницького Герасим та Павло Обрамович, то не називання по батькові, то з прізвища. І в наші часи зустрічаються прізвища із закінченнями на ич. Тут у Вінніпезі працює ветеринарний лікар Роман Романович; Романович — це прізвище. У Австралії також проживає і активно працює ветеринарний лікар д-р Роман Микитович, також у списку українських ветлікарів зустрічаємо імена Нестор Давидович, Ярослав Михайлович, М. Захар'єсевич та багато інших. Статті іменування по батькові (як пише проф. Чапленко) я ніколи не писав. Була коротенька суперечка з редактором (вже покійний) газетки „Наш Голос“ я настоював, що іменування по батькові не є український звичай і навів йому цитату з розмови гетьмана Івана Мазепи із генеральним суддею Василем Кочубеем. Коли московський цар Петро Перший воював в Ліфляндії відвойовуючи доступ до Балтицького моря, при царському війську було кілька поляків козаків. Від'їжджаючи до козацького війська, гетьман Іван Мазепа просив генерального суддю, Василя Кочубея заступити його, тобто тимчасово виконувати обов'язки гетьмана України, в розмові Кочубей назвав гетьмана Мазепу Іваном Степановичем, то гетьман з огірченням відповів: що це ти, Василю запозичив від москалів іменування по батькові“. Звичайно, що я не чув цієї розмови, а вчитав з якоїсь солідної праці, назви не пригадую, не пригадую, бо мені вже 82-й рік, і пам'ять у мене як „діряве решето“. Згодом редактор названої газетки, в „культурний спосіб“ відписав мені, що це й сам видавав... Кілька років тому проф. Юрій Луцький передрукував тут з одного архівного примірника журналу Вапліте розмову Миколи Хвильового з одним письменником; коли той письменник назвав Хвильового по батькові, то Хвильовий зауважив своєму співрозмовникові, що наші гетьмани не любили іменування по батькові. (Шановний Петре Васильовичу, Вм можете знайти той журнал бібліотеці Української Академії Наук у США). Я вислав зерокс копію тої розмови редакторіві „Нашого

Голосу“ і наша суперечка припинилася.

То, що Ви, Васильовичу, перелічуєте імена 30 осіб, які величають чи іменують по батькові в пізніших часах ів сучасних, починаючи від Тараса Шевченка та інших історичних осіб, і теперішніх діячів науки і культури, то вже як наслідок після занесення, поширення і закріплення того чужого звичаю, то вже механічне повторення. А чи не є підставою мого твердження, що звичай іменування по батькові не був знаний, не був вживаний розмові на наших українських Землях в Галиччині, Буковині та Закарпатті, де не ступала нога того садистичного московського імперіялізму. І тепер і там вживають той московський звичай величання по батькові, бо в діловій мові окупант вимагає того.

Я приєднуюсь до протесту проф. Чапленка проти Вашого намагання, затримати і закріпити русифікацію у значеній мовній ділянці в Україні.

Що Ви, Васильовичу шануючи мене назвали мене Іваном Микитовичем, то цим Ви, Васильовичу, нанесли мені цинічно-іронічну образу.

З пошаною до Вас, Петре Васильовичу,

Іван М(аріян) Чинченко

КОРОТКО ПРО „НОВІ ДНІ“

... В „Нових Днях“ за жовтень було що почитати: гарно згадали про замученого В. Стуса, цікаво написане оповідання „Шинеля“ — таке характерне для „есесерівських“ порядків. Із інтерв'ю з В. Буковським приємно було дізнатися, що він ставиться позитивно до українських прагнень. Трохи не погоджуються з тим же Буковським, коли він згадує „спільне життя“ росіян з українцями...

А тепер про ті „друкарські чортики“. Може Ви вже їх ввіймали, але все ж таки, я згадаю теж: на 12-ій стор., у статті про балет Мойсеєва, надруковано: „...бомбу підклали представники радикальної **Європейської Оборонної Ліги**“. Думаю, що то мало бути **Єврейської**. У Вашій статті „Найбільша загорода для української єдності“, на стор. 13-ій, надруковано: „...нам загрожує новий **ШКІЛЬНИЙ** і довготривалий конфлікт“. Думаю, що там мусліо б бути **шкідливий**, бо при чому ж там шкільний...

Лариса Дончук, Філядельфія.

Ви думаєте правильно, шановна пані Ларисо. Дякую й за інші Ваші завваги та коментарі.

М. Дальний

... Надсилаю коротку анотацію. Вона буде цікава для читачів „Нових Днів“ ...Статті Ади Мушинської дуже **правдиві, цікаві і на часі**. Без великих „закрутів“ сказано все, що й в той час відбувалось. Варто б видати спомини для будучности...

Т. Р., Торонто

УКРАЇНЬСЬКА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ НА ЕКСПО'86

Чи не дивно, що українськомовна преса в Канаді нічого не пише про Світову Виставку Експо'86 у Ванкувері, де заступлені майже всі держави світу? Експо'86 багатша за попередні кількістю павільйонів та їхніми обладнаннями. Прибувши сюди, ми цікавились советським павільйоном, але яке ж розчарування! У 1967 р. в Монреалі Українська Советська Соціалістична Республіка мала штучну, але все ж таки українську репрезентацію. Там виступали українські ансамблі, солісти, можна було набути українські платівки, вишивку, бандури та літературу англійською, французькою та українською мовами, яка хоч підроблено, все ж таки подавала історію української культури. Цього разу советський павільйон своїм внутрішнім влаштуванням дихав на глядача чисто російським подихом єдиної невідомої Росії з одною культурою, мовою та обичаями.

Ціла обстановка павільйону продумана так, щоб непоінформованому глядачеві показати велич імперії, добробут робочого люду.

У павільйоні є кілька десятків кольорових телевізорів і на кожній з них запрограмована розповідь про життя, працю, спорт, розвагу та відпочинок „щасливого“ руського трударя.

Оглянувши цей „Рай“ на землі, страх бере людину, тим більше, коли прислуховуватися до розмов захоплених та непоінформованих глядачів, які вірять пропаганді. А рівночасно насувається думка, що зробили ми, щоб перед непоінформованим глядачем розкривати всю брехню та дезінформацію? Особливо, коли мова про Україну, її історію, культуру та псевдосуверенність республіки.

Від 9 до 14 липня на Світовій Виставці Експо'86 виступав мішаний Хор „Дніпро“ та танцювальний Ансамбль „Веселка“ з Судбура, Онт.

Після першого виступу хору „Дніпро“ під проводом пані мгр. Олі Рогатин та танцювального ансамблю „Веселка“ під проводом Дениса Гарасимчука та Лева Рогатина хор не міг звільнитися від великого гурту різнонаціональних фотографів, які, крім фотографування, заливали хористів своїми безконечними питаннями про нашу культуру, народню ношу, строї і т.д. Були і такі питання, чи вони та сама група, яку часто показують на телевізорах у павільйоні СССР.

Хор філії УНО „Дніпро“ у Судбурах існує 54 роки. У нас дійсно мало хорів з таким стажем.

Дуже цікавий і відмінний був виступ чоловічої частини ансамблю „Веселка“. Хлопці тут не тільки зачарували публіку, яка зібралася на відкриття Дня Онтарію в Онтарійському Павільйоні з прем'єр-міністром дост. Дейвидом Пітерсоном на чолі, своїми танками, а також гарними двомовними піснями. За їхні зусилля публіка ушанувала козаків (так вони себе називають — Чорноморські Козаки) повстанням з місьць...

„Судбуриці“ внесли розраду в неоне серце, приголомшене московською брехнею. Слава провідникам хору, танцюристам та молодим і бравурним музикам!

Остап Ясінький,
(„Н.Ш.“)

ПОДЯКА

Цим висловлюємо щирю подяку п. Карпові Роговському за жертвенну і віддану працю для Видавництва „Нові Дні“. Бажаємо йому успіхів у теперішній і майбутній діяльності.

Дирекція Видавництва

Дякую, пані Т. за антоацію. Звичайно, надрукую. Мені також завжди приємно почути похвалу чи комплімент на адресу своєї дружини, зокрема з уст чи з листа іншої пані.

М. Дальний

...Посилаю \$20 на продовження передплати, а п'ять дол. на пресовий фонд... Все очікую того дня, коли „Нові Дні“ прийдуть в мою хату.

Бажаю Вам здоров'я і витрвалости.

Анна Дорош, Саскатун

... Висилаю Вам чек на 50 зелених. Це передплата на два роки наперед. Бог знає чи будемо ще жити два роки, але надіємось.

З пошаною до Вас — бувший Петлюрівський козак 3-ої Залізної дивізії, що відсидів і два роки калішського табору для інтернованих.

Спиридон Лаута, Вілловдейл

В ПАМ'ЯТЬ Д-РА ОЛЕКСАНДРА РУДНИЦЬКОГО

З приводу 7-ої сумної річниці смерті мого незабутнього чоловіка бл. п. д-ра Олександра Рудницького пересилаю \$30.00 на пресовий фонд „Нових Днів“.

Д-р Галина Шиманович-Рудницька
зі синами, Монреаль, Квебек.

ІВАН ПАТОРЖИНСЬКИЙ НЕ ІАН ПАТРОЖИНСЬКИЙ

У жовтневому числі „Нових Днів“, в статті „Незабутній голос великого артиста“, 12 разів перекручено прізвище славетного українського співака Івана Паторжинського на Патрожинського. Просимо авторку і читачів вибачити, що нам не пощастило й цим разом ввіймати цього прикрого „друкарського чортика“, як і багатьох інших. Запевняємо читачів, що наша новорічна постанова — виловити всіх цих чортиків, щоб і духу їх в „Нових Днях“ не було. Так нам, Боже, допоможи!

Редакція.

12/31/86

Mr E Litwinow
48 Yorkview Dr
Etobicoke ON
M8Z 2E9

POSTAGE PAID AT TORONTO
Second Class Mail Registration
Number 1668

If not delivered please return to:

NOWI DNI

P.O. Box 130, Etobicoke, Ont.
Canada M9C 4V2

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „НОВИХ ДНІВ“ В МІСЯЦІ ГРУДНІ:

КАНАДА

Др. Г. Шиманович-Рудницька, Монреал	\$30.00
інж. І. Онуфрійчик, Вінніпег	\$25.00
В. Зимовець:, Ст. Леонард	\$10.00
І. Бренько, Ст. Кетерін	\$10.00
П. Данилюк, Вінніпег	\$10.00
О. Денисюк, Торонто	\$10.00
А. Івахнюк, Флешертон	\$6.00
Г. Литвин, Торонто	\$5.00
А. Гарнавська, Торонто	\$5.00
І. Мілько, Амгерстбург	\$5.00
А. Дорош, Саскатун	5.00

США

А. Гаєвська, Елмгурст в пам'ять свого мужа сл. п. Івана	\$32.00
В. Андрее, Ботел Парк	\$32.00
В. Парубченко, Лавренсвілл	\$12.00
І. Гриценко, Бріджпорт	\$12.00
А. Маковійчук, Чикаго	\$10.00
І. Барнич, Монтерей Парк	\$9.00
Л. Доньчук, Філядельфія	\$7.00
Н. Красовські, Маямі Біч	\$7.00
В. Білонок, Трой	\$7.00
А. Полець, Ст. Антони	\$6.00
В. Остроушко, Міннеаполіс	\$2.00
К. Ліщина, Вуд Дейд	\$2.00

ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ

П. Срібна, Австралія	\$10.00
----------------------	---------

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

М. Дальний, Канада	6
М. Кушляк, Канада	1
М. Костирко, США	1
А. Комар, Австралія	1

Щиро дякуємо всім за пожертви на пресовий фонд і за нових передплатників.

Редакція і Адміністрація

У ВИДАВНИЦТВІ „НОВІ ДНІ“ МОЖНА КУПИТИ ТАКІ КНИЖКИ:

Іван Бережний, УКРАЇНСЬКА МОВА (початкова граматика ч. 1)	\$3.50
Дмитро Кислиця, ГРАМАТИКА ч. 1 (фонетика і морфологія)	5.00
Дмитро Кислиця, ГРАМАТИКА ч. 2 (синтакса)	5.00
Т. Шевченко, ВИБРАНІ ВІРШІ	2.00
Софія Гаєвська, TREASURES OF THE CENTURIES (англійською мовою)	5.00
Галя Мазуренко, СКИТ ПОЕТІВ (поезії)	4.00
Григорій Костюк, ВОЛОДИМИР ВИННИЧЕНКО ТА ЙОГО ДОБА (досліди, критика) з пересилкою	12.00
Володимир Винниченко, МІЖ ДВОХ СИЛ (драма на 4 дії)	2.00
Dmytro Chub, WEST OF MOSKOW (анг. мовою)	6.50
Дм. Чуб, В ЛІСАХ ПІД ВЯЗЬМОЮ	6.50
Wasył Hryshko, THE UKRAINIAN HOLOCAUST OF 1933 (в м'якій оправі)	5.00
Гелій Снегірьов, НАБОЇ ДЛЯ РОЗСТРІЛУ (з пересилкою)	20.00
Петро Волиняк, ПОГОВОРИМО ВІДВЕРТО (з пересилкою)	12.75
Докія Гуменна, ВНУКИ СТОЛІТНЬОГО ЗАПОРОЖЦЯ (з пересилкою)	\$5.00